

Berättelse

om hvad i rikets styrelse sedan sista riksdags sammanträde sig tilldragit;

gifven Stockholms slott å rikssalen den 17 Januari 1890.

För konungahus och folk har Hans Kongl. Höghet Hertigens af Vestmanland födelse på Stockholms slott den 20 April 1889 utgjort en glädjande tilldragelse.

En djupt smärtande förlust har under det förflutna året träffat de förenade rikenas konungahus och folk genom Hennes Kongl. Höghet Prinsessan Eugénies bortgång ur tiden. Hennes ädla personlighet och upphöjda egenskaper skola länge bevara Hennes namn i kär åminnelse.

Den 9 April har i Stockholm blifvit undertecknad en konvention mellan de förenade rikena och Ryssland angående utbekommande af qvarlätenskap. Kongl. Maj:ts ratifikation är gifven den 28 Juni och samma dag utvexlad mot den af H. M. Kejsaren af Ryssland utfärdade.

Konvention med Ryssland angående utbekommande af qvarlätenskap.

Underhandlingar hafva under årets lopp blifvit af dertill utsedde ombud för Sverige, Norge och Danmark förda för upprättande af förslag till en för respektive länderna så likartad lagstiftning som möjligt angående förvärfvande och förlust af medborgarrätt äfvensom rörande villkoren, hvarunder ettdera landets undersåtar må vistas samt utöfva yrke eller näringsfång i det andra.

Underhandlingar mellan Sverige, Norge och Danmark angående förvärfvande och förlust af medborgarrätt m. m.

Likaledes hafva underhandlingar blifvit inledda angående afslutande af en traktatsmessig öfverenskommelse mellan Sverige och Danmark rörande fiske, som idkas af svenske och norske undersåtar i Kattegat, Öresund och Östersjön, samt dermed sammanhängande frågor.

Underhandlingar med Danmark angående ordnandet af fiskeriförhållandena i Kattegat, Öresund och Östersjön.

Deklaration med Österrike-Ungern angående ömsesidigt skydd för varumärken. Deklarationer mellan de förenade rikena samt Österrike-Ungern angående ömsesidigt skydd för varumärken hafva utfärdats i Wien den 20 September, men den härigenom träffade öfverenskommelsen har i afvaktan på slutligt godkännande ännu icke trädtt i gällande kraft.

Öfverenskommelse med Tyskland angående fartygs mätbref. Genom vaxlade ministeriella noter har med Tyskland träffats en öfverenskommelse angående erkännande af tyska fartygs mätbref utfärdade i enlighet med tyska skeppsmättningsförordningen den 20 Juni 1888.

Argentinska republikens anslutning till öfverenskommelsen om utväxling af bref med angifvet värde. Argentinska republiken har anmält sin anslutning från den 1 December till tilläggsakten den 21 Mars 1885 angående utväxling af bref med angifvet värde.

Ändrad lydelse af Art. 5 i internationella konventionen angående utväxling af paketpostförsändelser utan angifvet värde samt tillägg till Art. 2 § 3 i aftalet om utväxling af postanvisningar. Schweiziska Förbundsrådet har tillkännagifvit, att Art. 5 af den i Paris den 3 November 1880 afslutade konvention angående utväxling af paketpostförsändelser utan angifvet värde erhållit en i öfverensstämmelse med Art. 17 af samma konvention antagen förändrad lydelse, samt att till § 3 af Art. 2 i det reviderade aftalet angående utväxling af postanvisningar den 4 Juni 1878 gjorts ett, i öfverensstämmelse med Art. 10 af samma aftal antaget, tillägg.

Internationella maritima konferensen i Washington. Kongl. Maj:t har deltagit genom ombud uti den i Washington församlade internationella maritima konferens.

Konferens i Bryssel rörande aftal om åtgärder till undertryckande af slafhandeln i Afrika. Kongl. Maj:t är likaledes genom ombud representerad vid den konferens, som för närvarande är samlad i Bryssel af representanter såväl för de magter, som undertecknat hufvudakten vid konferensen i Berlin den 26 Februari 1885, som ock för åtskilliga andra magter, i ändamål att träffa aftal till undertryckande af slafhandeln i Afrika.

Förlängning af de blandade domstolarnes i Egypten verksamhet m. m. På framställning af egyptiska Regeringen har Kongl. Maj:t den 17 Januari 1889 för de förenade rikenas del samtyckt till förslaget om förlängning under ytterligare en femårsperiod af de blandade domstolarnes i Egypten verksamhet samt i sammanhang dermed till införandet af ett nytt lagstiftningssystem i fråga om reglementen rörande den allmänna säkerheten och helsovården.

Likaledes har Kongl. Maj:t den 24 Maj på framställning af egyptiska Rege- ringen utsett ett ombud för de förenade rikena att deltaga i en teknisk kom- mission för granskning af ett förslag till utsträckning af de blandade domstolar- nes i Egypten kompetens i civila och kriminella mål.

Nedsättande af en teknisk kommission för granskning af ett förslag angående de blandade domstolarnes i Egypten kompetens.

Berättelse angående rättsväsendet i riket för år 1888 har blifvit afgifven och i vanlig ordning till trycket befordrad.

Berättelse an- gående rätts- väsendet.

Under nedannämnda dagar har Kongl. Maj:t utfärdat följande af Kongl. Maj:t föreslagna och af Riksdagen dels i oförändradt skick, dels med vissa för- ändringar antagna författningar, nemligen:

Utfärdade för- fattningar.

1889 den 8 Mars: lag om straff för embetsbrott af prest och om laga domstol i sådana mål;

» den 25 April: lag angående tiden för nyttjanderättsaftals bestånd;

» » » lag angående förändrad lydelse af 17 kap. 12 § handels- balken;

» den 7 Juni: lag angående enskild sedelutgifvande banks, bankaktiebolags och sparbanks konkurs;

» » » » lag med vissa bestämmelser angående enskilda sedelutgif- vande banker;

» » » » lag angående ändrad lydelse af 10 kap. 14 § strafflagen;

och har Kongl. Maj:t tillika i den ordning 87 § regeringsformen föreskrif- ver, med bifall till senast församlade Riksdags förslag, låtit utfärda:

1889 den 8 November: lag angående ändrad lydelse af 117 § 2 mom. konkurs- lagen den 18 September 1862;

» » » » lag angående ändrad lydelse af 121 § utsökningslagen den 10 Augusti 1877;

» » » » lag angående böter för svarandeparts uteblifvande från underrätt i vissa brottmål.

Härjemte har Kongl. Maj:t låtit utfärda:

1889 den 10 September: kungörelse med tillkännagifvande att H. H. Beyens af Tunis regering samt vissa engelska kolonier och besittningar biträdt konventionen angående inter- nationellt skydd för undervattenskablar;

» den 8 November: kungörelse angående ansökning till borgmästare-, råd- mans- eller magistratssekreteraresyssla i Stockholm.

Lagförslag an- Nya Lagberedningen har den 14 December 1889 aflemnad följande lag-
gående bevis- förslag med dertill hörande motiv:
ning inför
rätta m. m. 1:o) lag angående bevisning inför rätta;
2:o) lag angående förändrad lydelse af 5 kap. 1 § ärfdabalken;
3:o) lag angående ändring i 14 kap. jordabalken;
4:o) lag angående ändring i förordningen angående handelsböcker och han-
delsräkningar den 4 Maj 1855; hvarefter Nya Lagberedningen anbefalts för-
anstalta om tryckning af ifrågavarande lagförslag med bilagor.

Angående för- Kongl. Maj:t har åt Nya Lagberedningen uppdragit att utarbета dels, enligt
ändrad lag- Riksdagens i skrifvelse den 8 Maj 1889 gjorda framställning, förslag till lag
stiftning rö- angående behörighet för svensk domstol att upptaga vissa mål mot utländsk
rande villkoren för fullföljd af man, dels ock, efter det sådant förslag till Kongl. Maj:t öfverlemnats, ej mindre
för fullföljd af talan i öfver- förslag till lag angående villkoren för fullföljd af talan i öfverrätt och hos
rätt och hos Konungen, hvilket förslag borde vara grundadt på den förutsättning, att nu
m. m. gällande organisation af öfverdomstolarne och förfarandet derstädes bibehålles
hufvudsakligen oförändrade, än äfven förslag till möjligen erforderliga lag-
bestämmelser angående domsagas kansli.

Valordning för I enlighet med derom gjord framställning har Kongl. Maj:t fastställt val-
Stockholms ordning för Stockholms stad, gällande vid val af riksdagsmän i Andra Kam-
stad. maren, stadsfullmäktige, borgmästare, rådmän och magistratssekreterare samt
ledamöter i taxeringsnämnd.

Angående ut- För ytterligare utvidgning af renbetesfjällen i Jemtlands län har Kongl.
vidgning af Maj:ts Befallningshafvande i nämnda län på Justitiedepartementets föredragning
renbetesfjällen bemyndigats att för statens räkning afsluta köp af 5 särskilda, för ifrågavarande
i Jemtlands ändamål erforderliga fastigheter för ett sammanlagdt pris af högst 18,900 kronor.
län.

Tillökning af För att bereda minskning af den hos Svea Hofrätt befintliga balans af
divisionernas vädjade mål har Kongl. Maj:t tillåtit nämnda hofrätt att fortfarande till 1890
antal i Svea års slut arbeta å en division utöfver det å stat bestämda antal.
Hofrätt.

Organisation Efter vederbörandes förslag äro föreskrifter meddelade angående förändrad
af rådstufvurätter m. m. organisation af rådstufvurätterna och magistraterna i Linköping, Skara, Luleå,
Lund och Gefle.

Ordning för På grund af derom gjorda framställningar hafva ordningar blifvit fastställda
val af borg- för val af borgmästare i städerna Ystad och Halmstad.
mästare.

I enlighet med derom gjord framställning har Kongl. Maj:t, med stöd af Upphörande af magistrats rättighet att förordna boupptecknings- och arfskiftesmän skall upphöra i staden Skara.

Sedan Kongl. Maj:t, på sätt i den till Riksdagen den 19 Januari 1888 aflämnade berättelsen omförmäles, förordnat, att Tveta, Vista och Mo härads domsaga skulle utgöra ett tingslag med tingsställe i Jönköping, har Kongl. Maj:t bestämt, att ifrågavarande reglering skall träda i verket med år 1891.

Kongl. Maj:t har vidare förordnat: dels att Åse, Viste, Barne och Laske härads domsaga skall utgöra ett tingslag med tingsställe vid Vara jernvägsstation, dels ock att Gärds och Albo härads domsaga skall utgöra likaledes ett tingslag med tingsställe i Degeberga; skolande dessa föreningar träda i verket vid den tid, som af Kongl. Maj:t framdeles bestämmes.

Regleringen af oregelbundenheter i rikets indelning har blifvit fortsatt; och hufvudsakligen på grund af förslag, som i sådant afseende framstälts i det den 9 Oktober 1882 afgifna komitébetänkande, hafva befintliga oregelbundenheter i den judiciella indelningen reglerats i 50 särskilda fall.

I den af Badiska föreningen till skydd för frigifna fångar anordnade kongress, som hållits i Freiburg sistlidne höst, har äfven Sverige genom ombud deltagit.

Arméns vapenöfningar hafva år 1889 omfattat:

vid de garnisonerade trupperna: öfningar för befäl och manskap under de vanliga exercistiderna, hvarjemte rekrytutbildningen fortgått och skolor, afsedda för underbefälsbildningen, varit i verksamhet under hela eller större delen af året; vidare hafva detachementsöfningar företagits med trupper ur lifgardesregementena samt särskilda öfningsmarscher anordnats i ändamål att pröfva föreslagna ändringar uti infanteriets och kavalleriets remtygs- och utredningspersedlar, och hafva dylika öfningsmarscher utförts dels förliden vinter med mindre afdelningar af lifgardesregementena till fot och en fältskvadron ur lifgardet till häst, dels under sistlidne sommar och höst med ett kompani af hvarterdera lifgardet till fot och en fältbataljon om två skvadroner ur lifgardet till häst;

vid indelta infanteriet och Vermlands fältjägarecorps: rekrytmöte i 50 dagar i två omgångar; förberedande korpralskola, utom vid regementen och corpsers af 1:sta fördelningen, i 50 dagar; korpralskola i 100 dagar; möte för de till regementens och corpsers stabers hörande officerare i 5 dagar; befälsmöte för

officerare i 20, för underofficerare i 16 samt för korpraler och vice korpraler i 12 dagar; skjutmöte i 8 dagar; samt regementsmöte, hvarunder äfven manskapets målskjutningsöfningar egt rum, i 22 dagar, utom vid de till 1:sta och 2:dra fördelningarne hörande regementen och corpser, der detta möte varat endast 14 dagar;

vid indelta kavalleriet: rekryt- och remontmöte i 100 dagar; vid lifregementets dragoncorps dessutom ett extra sådant möte och vid skånska husar- och dragonregementena dylikt möte i två omgångar samt vid nämnda regementen derjemte ett remontmöte i 100 dagar, hvilket vid sistnämnda regemente, liksom ena omgången rekryt- och remontmöte vid det förstnämnda regementet, afslutas först nästkommande Mars månad; möte med de till regementens och corpser staber hörande officerare i 5 dagar; befälsmöte för officerare i 15 och för underofficerare, korpraler och vice korpraler i 10 dagar; möte för fältarbetens öfvande i 10 dagar; skjutmöte i 8 dagar; regementsmöte i 20 dagar, utom vid Smålands husarregemente, der detta möte varat i 22 dagar, hvarunder äfven manskapets målskjutningsöfningar egt rum, och vid skånska husar- och dragonregementena, der detta möte fortgått under endast 12 dagar; samt squadronsmöte till fot, utom vid Smålands husarregemente, i 3 dagar, hvarunder manskapets målskjutningsöfningar bedrifvits;

vid beväringsstrupperna: befälsmöte för officerare i 20, för underofficerare i 16 samt för korpraler och vice korpraler i 12 dagar;

med beväringsmanskapet å fastlandet: första klassens beväringsmöte: vid infanteriet och trängen i 23 dagar, vid kavalleriet, artilleriet och fortifikationsstrupperna i 38 dagar; andra klassens beväringsmöte vid infanteriet och trängen i 15 dagar;

med beväringsmanskapet å Gotland: första klassens beväringsmöte i 30 dagar samt andra och tredje klassernas beväringsmöten i 12 dagar.

Infanteri-
volontär-
skolan.

Till infanterivolontärskolan å Karlsborg, som började den 24 Juli 1889 och kommer att fortgå till början af sommaren 1890, äro beordrade 361 elever.

Norrbottens
fältjägare-
corps' volon-
tärskola.

Till Norrbottens fältjägarecorps' volontärskola å Notvikens mötesplats hafva varit beordrade förutom de 44 elever af 1888 års kurs, hvilka med utgången af år 1889 från skolan afgått, 26 elever, hvilka den 1 Maj sistnämnda år började kursen, som är afsedd att afslutas med utgången af år 1890.

Kavalleri-
skolan å Ladu-
gårdsgärdet.

Till kavalleriskolan å Ladugårdsgärdet, som började den 6 Juli 1889 och kommer att fortgå till början af sommaren 1890, äro beordrade 58 elever.

Fälttjenst-
öfningar.

Fälttjenstöfningar under tiden för regementsmötena med trupper ur olika regementen och af olika vapen gemensamt under ledning af vederbörande generalbefälhafvare hafva egt rum inom 3:dje militärdistriktet.

Fälttjenstöfningar, gemensamma för trupper af alla vapen, hafva i medlet af September under 6 dagar, samlings- och uppbrottsdagar oberäknade, hållits i Kristianstads län med samtliga till 1:sta och 2:dra fördelningarne hörande trupper, med undantag af marinregementet, Smålands husarregemente och Smålands grenadiercorps, äfvensom med krigsskolans elever, samt delar af svea och andra lifgardesregementena, lifgardet till häst, Gotlands artillericorps, pontonier- och sappörbataljonerna samt trängbataljonen.

Fältöfningar hafva under sommaren varit anordnade för officerare af generalstabens och kavalleriet samt för officerare af alla vapen vid 1:sta, 5:te och 6:te fördelningarne. Fältöfningar för officerare.

Ur 2:dra fördelningens infanteri har under detta år från dess början intill den 18 Juli bestrids den garnisonsförstärkning i Karlskrona, som alltsedan år 1872 ständigt ditbeordrats och som nämnda dag upphört att utgå. Garnisonsförstärkning i Karlskrona.

Till skjutskolan hafva såsom elever varit beordrade 58 officerare, hvaraf en från flottan. Skjutskolan.

Till gymnastiska centralinstitutet äro såsom elever beordrade i instruktörskursen 21, i gymnastiklärarekursen 12 och i sjukgymnastkursen 4 officerare, till ridskolan i kavalleriofficerskursen 10, i beridarekursen 2 och i infanteriofficerskursen 1 officer, till krigshögskolan 19 och till artilleri- och ingenjörhögskolan 20 officerare. Skolor för officerares utbildning.

Till deltagande i en utbildningskurs i fältarbeten vid fortifikationen hafva varit beordrade 14 officerare och 14 underofficerare. Kurs i fältarbeten.

Vid allmänna garnisonssjukhuset i Stockholm har en militärläkarekurs varit anordnad under omkring 3 månader, och hafva till genomgående af densamma varit beordrade 5 läkare. Militärläkarekurs.

Från krigsskolan hafva under år 1889 utexaminerats 71 elever och såsom elever dit beordrats 78 sergeanter ur arméns regementen och corpsen. Krigsskolan.

Till de kurser i hofbeslagskonst, som vid veterinärinstitutet i Stockholm och Alnarps landtbruksinstitut togo sin början den 1 sistlidne Oktober och komma att fortgå till slutet af nästkommande Mars, hafva beordrats 15 man ur kavalleriet, fortifikationen och trängbataljonen. Lärokurser i hofbeslagskonst.

Lärokurser för Till de kurser för utbildning af sjukvårdssoldater, som i tre omgångar egt utbildning af rum under år 1889 och af hvilka sista omgången ännu pågår till slutet af nästkommande Mars, hafva beordrats tillsammans 86 elever.

Gevärshand- Till genomgående af kurser för utbildning af gevärshandverkarensoldater i verkarekurs. Stockholm och å Karlsborg äro sedan början af sistlidne December beordrade 8 man; kommande dessa kurser att fortgå till början af nästkommande Augusti.

General- För generalstabens verksamhet under år 1889 redogöres som följer:
stabens verk- Inom kommunikationsafdelningen hafva arbetena haft till ändamål att följa samhet. svenska jernvägsnätets utveckling och bearbeta de från statens samt enskilda jernvägar inkomna uppgifter, hvarjemte vid afsyningen af några mindre bandelar särskildt därför beordrade officerare varit närvarande. Vidare har inom afdelningen blifvit utarbetad den plan, som lades till grund för trupptransporterna till och från fälttjenstöfningarne i Skåne år 1889. För närvarande äro under arbete samlingsplaner till trupptransporter i och för mobilisering.

Å militärstatistiska afdelningen hafva arbetena fortgått efter fastställd plan. Den krigshistoriska afdelningen har fortfarande varit sysselsatt med utarbetande af historien öfver Sveriges krig 1808—1809, hvaraf I. delen hösten år 1889 lemnats till tryckning. Samtidigt med att arbetena å krigsarkivets ordnande enligt fastställd plan fullföljts, har den omfattande undersökningen rörande inskriptionerna på arméns fanor och standar fortgått. Af originalhandlingar har arkivet åt sig förvärfvat 3 bundtar och en del kartor. Dessutom hafva åtskilliga afskrifter blifvit verkställda.

Vid topografiska afdelningen hafva följande arbeten blifvit utförda:
longitudsbestämningar, påbörjade förlidet år mellan Stockholm och Hernösand, fortsatta och utsträckta till Haparanda;

triangelmätning af 1:sta ordningen i ett parallelnät, sträckande sig från Bottniska vikens kustnät i trakten af Skellefteå till det redan färdigmätta meridiannätet genom Vesterbottens lappmark, samt af 2:dra ordningen inom Nordals, Sundals och Valbo härad af Elfsborgs län;

fältmätning i skalan 1:50000, hvarigenom ett område af omkring 21 kvadratomil blifvit kartlagdt, konceptkartan för kartbladet Strömstad fullbordad och för kartbladet Filipstad påbörjad, hvarjemte mindre områden blifvit, för öfning af generalstabens aspiranter m. fl. officerare, kartlagda i större skalor;

höjdmätning dels inom Vermlands län för de under utgifning varande ekonomiska häradskartornas förseende med höjdsiffror och dels inom nordligaste delen af Bohus län och angränsande delar af Dalsland för kartbladet Strömstad.

Afdelningen har under året offentliggjort bladen Nora, Söderhamn och Hamra af generalstabens karta öfver Sverige.

Dessutom hafva rit- och gravyrarbeten för Norrbottens läns kartverk blifvit vid afdelningen utförda.

För fästningsartilleriet hafva anskaffats 1 rekylbroms till 16 cm. kanon, 1 lavett till 12 cm. haubitz och 136 st. projektiler, hvarjemte under tillverkning äro 12 st. 12 cm. haubitzer. Anskaffningen för positionsartilleriet har utgjorts af 16 st. 12 cm. ammunitionsvagnar och 20 st. redskapsvagnar.

För fältartilleriet hafva anskaffats 10 st. packvagnar och 9,100 projektiler samt rid-, anspanss- och stallpersedlar för 2 batterier.

Derjemte hafva fordon och utredning kompletterats för samtliga 34 st. 8 cm. batterier m/81 och för 2 st. 7 cm. batterier fm/87.

Under förändring äro 34 st. infanteriammunitionsvagnar för användning till 4 kolonner.

För samtliga förestående arbeten hafva endast bruk och verkstäder inom riket blifvit anlitade.

Vid Åkers krutbruk hafva tillverkats 55,100 kg. 5 mm. krut samt diverse handelskrut, hvarjemte ett parti bergskrut blifvit renoveradt, och från Torsebros krutbruk hafva levererats 15,000 kg. 15 mm. krut för flottans räkning samt 16,000 kg. handgevärskrut.

Vid ammunitionsfabriken hafva under året tillverkats:

2,150,000 st. skarpa patroner till 1867 års gevär,

3,162,000 » lösa d:o » d:o d:o

408,200 » skarpa patroner till 1887 års revolver, och

51,768 » d:o d:o » 8 mm. gevär,

hvarjemte tillverkningen omfattat kulor, rör af olika slag äfvensom skrot med mera dylikt.

Från firman Em. & L. Nagant i Liège hafva levererats 150,000 st. skarpa patroner till 1887 års revolver.

Vid Karl Gustafs stads gevärsfaktori hafva tillverkats delar till 1867 års gevär, beslagsdelar till rid- och anspansspersedlar för artilleriet, hvarjemte förändring utförts af 1867 års gevär till vapen med 8 mm. kaliber för anställande af försök samt af maskiner och verktyg för den förestående förändringen af arméns gevär.

Under år 1889 hafva följande byggnadsarbeten blifvit verkställda: på Marma skjutfält hafva uppförts en matsalsbyggnad med uthus, ett kanon-skjul och en smedja;

inom befästningarne Vaxholm-Oscar-Fredriksborg äro uppförda tre förråds-
hus af korrugerad plåt samt två mindre matpaviljonger och ett utspisningsskjul
å skjutfältet, der jemväl andra anordningar utförts, samt

på Bredåkra en ammunitionsförrådsbyggnad för Blekinge bataljon.

Derjemte hafva reparationsarbeten utförts å det i Stockholm befintliga stora
tyghuset samt elektrisk belysning införts i ammunitionsfabrikens byggnader å
Marieberg och å Karlsborg samt i tygstatens byggnader å sistnämnda plats.

Under uppförande äro dessutom på Ljungby hed för norra skånska infanteri-
regementet ett gevärsförråd och en smedja.

Karlsborgs
fästning.

I öfverensstämmelse med fastställd plan hafva arbetena fortgått dels å det
stora utlemningsmagasinet N:o 2 och dels å slutvärnsesplanaden, hvarjemte på-
murning skett å slutvärnet till 15½ hvarf. Jordfyllningen i glacisen framför
linien I är verkställd, så att denna glacis jemte våta grafven der framför kan full-
bordas under år 1890.

Å Vaberget har väg anlagts från tilläggsbryggan till södra fortet, för hvilket
schaktnings- och grafsprängningsarbeten påbörjats.

Stockholms
skärgård.

Batteriet N:o 34 a å Rindön har fullbordats, murningsarbetet i N:o 34 b af-
slutats och vallbildningen derstädes blifvit till hälften utförd, hvarjemte i kust-
batteriet litt. B två håltraverser och en kanonplats anlagts. En tilläggnings-
brygga har anlagts vid Stenslätten å Vermdön och vägen från denna brygga
till batteriet N:o 22 a fullbordats. Å Sandö och Rindö samt Edholmen hafva
tänd- och syftstationer anordnats.

Kasernerna i
Stockholm.

Af det blifvande kasernetablisementet för andra lifgardet hafva uppförts
skol- och matsalsbyggnaden med sammanbyggda köks- och marketenterifyglar,
exercishuset, arrestbyggnaden och trossboden; kanslibyggnadens och de båda
kasernflyglarnes inredning är påbörjad. Tillbyggnaden till pontonierbataljonens
ridhus har blifvit fullbordad.

Fortifikations-
personalens
öfningar.

Fortifikationens fältöfningar under år 1889 i vestra delen af Södermanland
och Östergötland, i hvilka 4 officerare och 1 underofficer deltagit, hafva pågått
under tiden den 30 Juli—den 7 September.

Fortifikationstruppernas öfningar hafva bedrifvits efter hufvudsakligen samma
grunder som år 1888. Pontonierbataljonens instruktionskompani har varit sam-
mandraget till öfningar å Laxön under en del af Juli samt hela Augusti månad.

I de fälttjenstöfningar för trupper af alla vapen, som under September
månad pågått i Skåne, hafva deltagit från pontonierbataljonen ett fältingeniör-
kompani om 3 plutoner och fältsignalkompaniet samt från sappörbataljonen ett
fältingeniörkompani lika sammansatt som det från pontonierbataljonen.

På grund af Kongl. brefvet den 29 Januari 1886 hafva 10 officersaspiranter vid väg- och vattenbyggnadscorpsen under sommaren genomgått först en 3 månaders praktisk militärkurs vid pontonierbataljonen samt derefter en något mer än 2 månaders teoretisk kurs i militära ämnen under ledning af en fortifikationsofficer, men voro i denna senare kurs aspiranternes antal endast 9, enär en på egen begäran afgått.

Vid ingenjörtrupperna hafva 14 officerare och 14 underofficerare af infanteriet genomgått en utbildningskurs i fältarbeten under tiden den 23 Juli—9 Augusti.

Vid breldufvestationen å Karlsborg har pågått tränering af breldufvor på olika flyglinier. Breldufvestation.

För komplettering af krigsbryggematerielen har tillverkats 15 st. helpontoner af stålplåt jemte en del småmateriel. Krigsbryggemateriel.

Återstoden af utredningen till fälttelegrafafdelningarne N:is II och III har under året blifvit anskaffad. Fälttelegrafmateriel.

Ett antal skytteföreningar och skyttegillen inom olika delar af riket hafva erhållit understöd för anordnande af skjutbanor m. m. Åtskilliga hittillsvarande skarpskytteföreningar hafva anmält att de förändrats till skyttegillen. Skarpskytteväsendet.

Åtskilliga af Kammarkollegium gifna utslag angående rotering af hemman och lägenheter hafva enligt gällande föreskrifter blifvit Kongl. Maj:ts pröfning underställda, och har Kongl. Maj:t låtit vid de underställda utslagen bero; hvarjemte åtskilliga mål angående rotering blifvit genom besvär dragna under Kongl. Maj:ts pröfning. Rotering.

Försäljningen af berörda tomter har under året i ökad omfattning fortgått och uppgår vid 1889 års slut försäljningssumman till 1,938,265 kronor 78 öre. Lifgardesregementenas tomter.

Sedan flottan numera öfvertagit garnisonstjenstgöringen i Karlskrona, har f. d. marinregementets kasern blifvit af armén till flottan afträdd. Karlskrona.

De inom Säfvedals härad af Göteborgs och Bohus län belägna, till stadsvakt i Göteborg anslagna rotar hafva från och med den 1 Januari 1890 blifvit till kronan indragna samt hänlagda under Bohus läns regemente. Stadsvaktsrotarne i Göteborg.

Åtgärder hafva blifvit anbefalda för genomförandet af organisationen utaf Vaxholms artillericorps. Vaxholms artillericorps.

Arméns veterinärstat. Likaledes hafva åtgärder blifvit vidtagna för fortsatt genomförande af den nya organisationen utaf arméns veterinärstat.

Utfärdade författningar. På föredragning af chefen för Landtförvarsdepartementet hafva följande författningar af Kongl. Maj:t utfärdats:

den 25 Februari: kungörelse angående ändring af salutreglementet den 10 Februari 1803 och nådiga brefvet den 29 Oktober 1831; *den 8 Mars:* kungörelse angående sättet och ordningen för utbetalning och redovisning af den värnpliktige i vissa fall tillkommande ersättning för inställelse vid inskrifningsförrättningar och samlingsplatser m. m.; *den 5 April:* kungörelse angående förändrad lydelse af 5 § i instruktionen den 20 Maj 1881 för de vid armén anstälde fältläkare i afseende å deras åligganden under fred, sådant nämnda författningsrum lyder enligt kungörelsen den 1 April 1887; kungörelse angående förändrad lydelse af 5 § 4 mom. i förordningen den 23 September 1887 angående bildande vid armén af en reserv af befäl och underbefäl med vederlikar; kungörelse angående förändrad lydelse af § 94 i instruktionen för artilleriförrådens styrelse, vård och redovisning den 25 Juni 1881; kungörelse angående förändrad lydelse af 9 § i reglementet för ridskolan vid Strömsholm den 3 Mars 1876, sådant nämnda författningsrum lyder enligt kungörelsen den 19 Augusti 1887; kungörelse angående förändrad lydelse af 18 § 4 och 5 mom., 19 § 4 mom. samt 20 § 5 mom. i reglementet den 9 April 1880 angående besörjandet af den ekonomiska förvaltningen vid indelta arméns regementen, Vermlands fältjägarcorps och allmänna beväringssmanskaptet under fred; *den 10 Maj:* förnyadt reglemente för Stockholms läns enöreskassas förvaltning m. m.; kungörelse angående ändrad lydelse af den vid förordningen den 16 Juli 1886 angående rikets indelning i områden för värnpliktiges inskrifning m. m. fogade tabell I.; *den 24 Maj:* kungörelse angående ändring af de vid förordningen den 6 September 1842 om truppers och persedlars fortskaffande fogade provianterings- och fourageringsstater; *den 7 Juni:* kungörelse angående upphörande af rusthållarnes vid andra lifgrenadierregementet skyldighet att bekosta regementets exercisammunition; reglemente angående anskaffning, tillverkning, besigtning och pröfning af artilleripjaser och projektiler, som från inhemska verkstäder till staten levereras; *den 21 Juni:* kungörelse angående ändring af § 22 i reglementet angående besörjandet af den ekonomiska förvaltningen vid indelta arméns regementen, Vermlands fältjägarcorps och allmänna beväringssmanskaptet under fred den 9 April 1880; *den 1 November:* kungörelse angående förändrad lydelse af 12 § mom. 1. a) af beklädnadsreglementet för indelta armén m. fl. trupper den 23 September 1887; *den 29 November:* kungörelse om förändrad lydelse af § 3 mom. 6 i Kongl. förordningen angående bildande vid armén af en reserv af befäl och underbefäl med vederlikar den 23 September 1887; *den 31 December:* kungörelse angående förändrad lydelse af den vid Kongl. förordningen den 16

Juli 1886 angående rikets indelning i områden för värnpligtiges inskrifning m. m. fogade tabell.

Af de i utländsk örlogstjänst anställde officerare af Kongl. flottan hafva två, ^{Utrikes anstäl-} efter slutad anställningstid, under år 1889 återkommit till fäderneslandet. Under ^{de och kom-} samma år har en officer vunnit anställning i sådan tjänst och utgör antalet af ^{menderade} officerare med ^{flere.} de för närvarande i främmande örlogstjänst anställde sjöofficerare fyra. Dessutom hafva officerare af flottan varit beordrade till England för besigtning af de hos firman Armstrong, Mitchell & C:o för flottans räkning beställda kanoner samt tjänstemän af mariningeniörstaten varit utsände dels till Creusot för besigtning af den derstädes beställda pansarplåten för pansarbåten Göta, dels till Paris och andra orter inom Frankrike för att taga kännedom om sjökrigsmateriels utveckling under senaste tiden.

Under det med den 30 September 1889 tilländalupna undervisnings- och ^{Flottans öf-} öfningsår hafva följande flottans fartyg varit använda: fregatten Vanadis under ^{ningar och} 4½ månader för öfvande af sjökrigsskolans kadetter; korvetten Norrköping under ^{undervisnings-} 5½ månader för öfning af manskap, tillhörande den värfvade stammen vid båda stationerna samt för pröfning af aspiranter till sjökrigsskolan; fyra briggar under en tid af nära fyra månader för skeppsgossarnes öfning. Skjutskolans afdelning, förlagd i Karlskrona skärgård, har under en tid af vid pass 2½ månader öfvats ombord å skolfartyget Stockholm samt 2 kanonbåtar; minafdelningen, förlagd vid Grinda minposition, har öfvats i 2 månader och har härtill användts logementsfartyget Eugenie, 2 stångminbåtar, 2 ångkranpråmar jemte erforderligt antal roddbåtar och pråmar, hvarjemte erforderlig materiel varit stald till vederbörande stationsbefälhafvares förfogande för utförande af minöfningar vid stationerna.

För de flottan tilldelade värnpliktige hafva skolfartyget Stockholm och logementsfartyget Eugenie användts, det förra vid Karlskrona och det senare vid Stockholms station.

Under Juli och Augusti månader har en eskader — bestående af ångfartyget Valkyrian såsom chefsfartyg, tre 2:a klassens samt tre 3:e klassens pansarbåtar, en 1:a klassens och en 2:dra klassens kanonbåt, fyra 1:a klassens och fyra 2:a klassens minbåtar samt minöfningsfartyget Ran — varit sammandragen för att utföra rekognoserings- och krigsöfningar m. m. i Stockholms skärgård. Chefsfartyget Drott har under en tid af 2 månader användts för expeditioner till rikets westkust och Christiania samt Stockholms m. fl. skärgårdar.

Kanonbåten Alfhild har under 3 månader rekognoserat i Stockholms skärgård. Samma kanonbåt är för närvarande stationerad vid rikets westkust för

bispringande af nödstälda fartyg och fiskarebåtar samt för uppehållande af ordning under pågående sillfiske; korvetterna Freja och Saga äro sedan sistlidne September utsända på expedition, den förra till Medelhafvet, den senare till Vestindien och Norra Amerika.

Vid början af läsåret 1888—1889 utgjorde antalet kadetter vid *sjökrigsskolan* 68, af hvilka 12 under Oktober 1889 utexaminerades och befordrades till officerare vid Kongl. flottan och 1 i Kongl. flottans reserv. Tre kadetter hafva under läsåret blifvit på målsmans begäran entledigade från skolan och 15 ynglingar vunnit inträde i densamma, utgörande sålunda lärjungeantalet för närvarande 67.

I *skeppsgosseskolan* har undervisning meddelats åt 290 skeppsgossar, af hvilka 24 utexaminerats och 20 af annan orsak afgått från skolan.

Vid *exercisskolan* i Karlskrona hafva 469 man och vid exercisskolan i Stockholm 311 man erhållit undervisning, af hvilka vid förstnämnda station 211 man och vid sistnämnda 284 man blifvit approberade. Dessutom hafva vid Karlskrona stations exercisskola 9 underlöjtnanter genomgått befälskurs och 20 reservofficersaspiranter militärkurs, af hvilka 8 utnämnts till reservunderlöjtnanter och 2 af annan anledning afgått, hvadan antalet reservofficersaspiranter för närvarande är 10.

Vid *exercisskolan å Kungsholms fästning* har undervisning meddelats 146 man, af hvilka 78 approberats.

I *underbefälsskolan* i Karlskrona har undervisning meddelats 10 reservofficersaspiranter och 61 man, af hvilka samtliga aspiranterne och 48 man approberats; vid Stockholms station hafva undervisats 49 man, af hvilka 37 blifvit approberade.

Vid *minskolan* i Karlskrona hafva 3 officerare, 10 reservofficersaspiranter och 64 man af gemenskapen undervisats. Af dessa hafva alla approberats utom 12 man af gemenskapen. Vid Stockholms stations minskola hafva 2 officerare, 7 underofficerare och 67 man af gemenskapen erhållit undervisning, och hafva alla utom en officer, som afgått på grund af sjukdom, och 8 man af gemenskapen blifvit approberade.

Navigationsskolorna.

Vid rikets navigationsskolor hafva under läsåret 1888—1889 varit inskrifne: i navigationsafdelningen 235 elever, af hvilka 111 utexaminerats såsom styrmän och 78 såsom sjökapten, samt i maskinistafdelningen 154 elever, af hvilka 37 aflagt examen såsom maskinister, 10 såsom öfvermaskinister och 95 såsom ångfartygsbefälhafvare. Antalet af dem, som, utan att hafva varit såsom elever inskrifna, åtnjutit undervisning i navigationsskolorna, utgör 70. Af dessa hafva 12 aflagt examen i styrmans-, 6 i sjökapten-, 1 i maskinist-, 1 i öfvermaskinist- och 50 i ångfartygsbefälhafvare-klassen.

Å de *Karlskrona* station tillhörande pansarbåten *Svea* och korvetten *Freja* Fartygs-, hus- och andra byggnader. hafva kapell af korrugerad jernplåt blifvit anskaffade. Inredning af f. d. marin-regementets kasern för begagnande af flottans sjömanscorps är under arbete och rustkammare för samma corps hafva anordnats. Inredning af minförrådsbyggnaden samt anläggning af spårvägar till minetablisementet hafva afslutats. Ett förrådshus med bassin för elektriska kablar har blifvit uppfördt samt nya portar af jern uppsatts för dockan N:r 2, och för dockan N:r 5 äro dylika under arbete.

Vid *Stockholms* station har nybyggnaden af minbåtarne *Bygve* och *Bylgia* samt af 7 stycken ångslupar afslutats. Nybyggnad af 3 stycken ångslupar för fasta minförsvaret pågår. Anläggningen vid *Brandalsund* för sjelfgående minors inskjutning har blifvit fullbordad samt åtskilligt tillbehör till densamma tillverkadt vid stationens varf, hvarest äfven erforderliga reparationer blifvit utförda dels å flottans fartyg, dels å der upplagda fartyg och båtar, tillhörande lotsverket, sjökarteverket med flera verk.

Den vid *Lindholmens* mekaniska verkstad i *Göteborg* under byggnad varande pansarbåten *Göta* blef under hösten 1889 satt i sjön, hvarefter arbetet pågått med insättning af maskinerierna samt vertikala bepansringen af citadellet och fasta tornet.

Under år 1889 hafva för flottans räkning anskaffats fem 12 cm. kanoner och en 65 mm. kanon med lavettage; 1,242 stycken projektiler till kanoner af olika kalibrar; 3,498 stycken patroner till 38 mm. kanon; 400 stycken elektriska tändrör; 8,800 stycken tändpatroner; 9,000 kg. handgevärskrut; 15,000 kg. 15 mm. krut och 5,500 kg. brunt prismatiskt krut. Artillerimateriel, projektiler, minor m. m.

Under år 1889 hafva följande sjömätningar blifvit utförda:

i *Stockholms* och *Upsala* läns norra skärgårdar, der desamma från föregående årens slutpunkter vid *Norrboda* på östra sidan af *Gräsön* samt vid *Klockarbådan* och *Glupudden* i *Öregrundsgrepen* fortsatts nordvart hän öfver östra sidan af *Gräsön* till *Örskärs* norra udde och i *Öregrundsgrepen* till norr om *Måsbådan* samt till *Långbådan*, omfattande en areal af 5,2 geografiska kvadratmil, samt

i *Norrbottens* läns skärgård från riksgränsen mot *Finland* vestvart hän till *Sandskär*, *Gunnaren*, *Seskarön* och *Rävosaari*, omfattande en areal af 9 geografiska kvadratmil. Sjökarteverket.

Under året äro i koppar färdiggraverade två specialkartor öfver *Bohusläns* kust och en militärspecialkarta öfver *Öregrunds* skärgård i skalan 1:50000, hvarjemte sjökarteverkets kartplåtar erhållit synnerligen omfattande rättelser och tillägg.

Å sjökarteverkets koppartryckeri hafva under året blifvit tryckta 7,109 sjökort och korrekturblad, 650 tilläggsblad och 250 militärspecialkartor.

Nettobehållningen af influtna medel för under året försålda kartor har uppgått till 12,782 kronor 70 öre.

Nautisk-meteorologiska
byrån.

Sedan sig visat att hafsvattnet vid Vinga ofta varit uppblandadt med vatten från Göta elf och således de hydrografiska observationerna vid Vinga befunnits mindre tillfredsställande, har från och med början af år 1889 denna observationsstation blifvit indragen, och utgöres antalet af de under nautisk-meteorologiska byrån ställda observationsstationer således för närvarande af 20 stationer för fullständigare meteorologiska observationer, 21 för nederbördsmätning, 15 för hydrografiska iakttagelser, 5 för vattenhöjdmätning med registreringsapparater och 8 för vattenhöjdmätning med s. k. peglar.

Sexton meteorologiska observationsjournaler, förda dels å örlogs-, dels å handelsfartyg under resor på aflägsnare farvatten, hafva blifvit till byrån inlemnade och, sedan lämpliga utdrag af desamma verkstälts, öfversända till meteorologiska institutet i Utrecht för observationsmaterialets vidare bearbetande och tillgodogörande.

Byråns bok- och kartsamlingar hafva ökats dels genom inköp och dels genom gåfvor, och en del nya instrument anskaffats för de för sådant ändamål anvisade medel.

Byråns föreståndare har under hösten afrest till Washington, för att såsom Sveriges ombud deltaga uti den derstädes då församlade internationella sjöfartskongressen.

Lotsverket.

Den under år 1888 påbörjade fyrbyggnaden vid Helsingborg har fullbordats, hvarefter derstädes blifvit tänd en stark 2:a ordningens fyr med fast hvitt sken öfver farlederna och klippsken norrut öfver grunden vid svenska kusten.

På holmen Stora Svängen i Bohus län har likaledes uppförts en ny fyr, som med fast sken och klippsken i olika rigtningar visar vägen från hafvet till Kosterfjorden, hvarest två nya ledfyrrar, å Vattenholmen och Felgdholmen, anordnats för att leda seglare till ankarsättningar.

En större fyrbyggnad har påbörjats å Vinga utanför Göteborg för att ersätta de derstädes befintliga två fyrrarne, som befunnits mindre ändamålsenliga.

På kronans bekostnad hafva i öfrigt anordnats nya fyrrar vid Valar på Gotlands sydvestra kust, på skäret Stora Kampåsen i Södermanlands skärgård och på Lilla Varholmen i Göteborgs skärgård, hvarjemte i stället för de begge föråldrade fyrrarne å Björn vid Ålands haf på denna plats anordnats en röd och hvit blänkfyr samt den ena af de två små fyrrarne vid Ratan blifvit släckt och ersatt med en kraftigare fyr på Rataskär.

Under byggnad är en ny fyr på undervattensflacket Bredgrund i Öresund.

Talrika ändringar hafva vidtagits å äldre fyrrar, hvarigenom dessa blifvit mera tidsenliga. Bland större ändringsarbeten må nämnas anbringandet å Stora

Karlsö fyr af en sektor med 1:a ordningens lins och klippsken för belysande af Skarlakansgrundet och Vestergarns Utholme, till följd hvaraf fyren å sistnämnda holme blifvit släckt.

Enligt vederbörligt tillstånd har en hamnfyr uppförts af Linköpings stad samt på privat bekostnad uppsatts två ledfyrrar vid Grusholmsundet i Ångermanelfven.

För beredande af ökad trygghet för sjöfarten i Öregrunds, Stockholms, Södermanlands och Östergötlands skärgårdar samt i Mälaren har den årliga lysningstiden för 61 derstädes befintliga ledfyrrar ökats med 1—4¹/₂ månader.

Smärre mistapparater hafva anbragts vid Dämmans, Agö, Bremö och Hernö fyrplatser.

Kungelfs lotsplats har indragits.

Nya stångmärken, prickar och andra sjömärken hafva blifvit utsatta vid dels förut kända, dels nyupptäckta grund till ett antal af 32, hvarjemte flera äldre fasta märken blifvit ombyggda.

Enligt från Kongl. Maj:ts vederbörande Befallningshafvande inkomna uppgifter utgjorde de intill den 1 November 1889 vakanssatta nummer af båtsmanshållet 1,216, deri icke inbegripne de inom Blekinge län och Södra Møre härad af Kalmar län på 10 år vakanssatta rotar, hvilkas antal vid samma tid utgjorde 1,090. Under året uppgick antalet ansökningar om antagning i flottans värfvade stam till 371, deraf 22 från i tjenst varande båtsmän, och har af de sökande det enligt planen för ombildning af flottans sjömanscorps bestämda antalet 363 blifvit i den nya sjömanscorpsen anställt.

Vakanssättning inom båtsmanshållet samt rekrytering vid flottans värfvade stam.

Under år 1889 hafva följande allmänna författningar blifvit på chefens för Sjöförsvarsdepartementet föredragning utfärdade, nemligen: *den 1 November* förnyad stadga för sjökrigsskolan och *den 6 December* kungörelse angående ändring af § 82 i tjenstgöringsreglementet för lotsverket.

Allmänna författningar.

Den efter en regnig höst temligen sent inträdande och föga stränga vintern efterträddes af en tidig vår, hvars början i allmänhet erbjöd de odlade växterna ganska gynsamma vegetationsförhållanden. Deremot utmärkte sig slutet af våren och försommaren genom en ovanligt hög värme samt genom en synnerligen svår och envis torka, som först efter medlet af Juli månad afbröts af mera allmänna regn.

Jordbruket.

Under dessa förhållanden utvecklade sig höstsåden i allmänhet väl och lemnade i rikets flesta län en ganska tillfredsställande skörd af god beskaffenhet.

Vårstråsäden och baljväxter blefvo deremot på de flesta ställen i rikets sydliga och mellersta delar mycket starkt tillbakasatta genom försommarens torka och upphjelpes endast delvis genom den omsider inträffande nederbörden samt lemnade därför i de nämnda trakterna mindre tillfredsställande skörd, hvilket var i främsta rummet fallet med hafren, som på många ställen i hög grad skadades af rostsjukdom. I Dalarne och de norrländska länen synes deremot skörden af vårstråsäd hafva blifvit fullt tillfredsställande.

Gräs och andra foderväxter hafva i allmänhet lemnat en skörd, som till kvantiteten understiger medelmåttan, men blifvit väl inbergad.

Potatisen och andra rotfrukter synas öfver hela riket hafva lemnat förmånliga skörderesultat.

Landtmanna-
skolor.

Utaf de af Riksdagen till understöd åt s. k. landtmannaskolor anvisade medel hafva för år 1889 statsbidrag lemnats till landtmannaskolorna vid Vaddö i Stockholms, Lunnevad i Östergötlands och Ebbetorp i Kalmar län, Gotlands och Blekinge läns landtmannaskolor samt landtmannaskolorna vid Önnestad i Kristianstads, Hvilan i Malmöhus, Skara i Skaraborgs, Molkom i Vermlands och Ope i Jemtlands län.

Lägre landt-
bruksskolor.

På derom gjord underdånig framställning har Kongl. Maj:t den 12 April 1889 förordnat att vid lägre landtbruksskola, der sådant af skolans styrelse anses önskvärdt, anstånd med tillämpningen af förnyade nådiga reglementet för de med statsmedel understödda lägre landtbruksskolor den 11 Juni 1887 må ytterligare ega rum till den 1 November 1891.

Husslöjden.

Till husslöjdens befordran hafva under år 1889 vidtagits likartade åtgärder som under de närmast föregående åren. De anslag af statsmedel, som under året blifvit för detta ändamål utdelade till hushållningssällskapen, hafva utgjort 23,000 kronor, hvarjemte sällskapen och i flera fall äfven landstingen för ändamålet anvisat jemförelsevis betydliga belopp.

Kemiska
stationerna.

De med bidrag af statsmedel i Skara, Halmstad, Kalmar, Vesterås, Örebro, Hernösand och Jönköping inrättade och underhållna kemiska stationerna för jordbrukets och näringarnas behof samt de likaledes med statsmedel understödda frökontrollanstalterna i Stockholm, Upsala, Linköping, Jönköping, Kalmar, Kristianstad, Lund, Nydala i Hallands län, Borås, Venersborg, Skara, Örebro, Vesterås, Falun, Gefle, Hernösand samt Ope i Jemtlands län hafva under år 1889 varit i oafbruten verksamhet.

Frökontroll-
anstalterna.

Kongl. Maj:t har utfärdat nya stadgar den 10 Maj 1889 för Blekinge läns hushållningssällskap och den 28 Juni samma år för Norrbottens läns hushållningssällskap. Nya stadgar för hushållningssällskap.

I likhet med hvad förut egt rum, har jemväl under år 1889 på statsverkets bekostnad en mejeriagent varit i Manchester anställd för befrämjande af svenska mejeriprodukters afsättning i England; och har Kongl. Maj:t den 31 nästlidne December meddelat vissa ändrade bestämmelser rörande denne agents verksamhet och ställning. Mejeriagent i Manchester.

Den 11 Oktober 1889 har Kongl. Maj:t utfärdat nådig förordning angående kontroll å tillverkningen af margarin samt å handeln dermed, hvarigenom skärpta bestämmelser i dessa ämnen meddelats. På grund af föreskrifterna i 4 § 1 mom. af denna förordning har Medicinalstyrelsen uti en den 29 November 1889 utfärdad kungörelse meddelat de närmare bestämmelser, som skola iakttagas vid kontrollen öfver margarintillverkning. Kontroll å margarintillverkningen m. m.

Såsom lätt förklarligt är, företer fiskets afkastning i skilda delar af vårt vidsträckta land ej obetydliga växlingar äfven under samma år. I allmänhet torde fisket under år 1889 kunna sägas hafva varit knappt medelmåttigt. Medan det bohuslänska sillfisket under den hittills förflutna delen af den på samma års höst började fiskesäsongen varit mindre gifvande än vanligt, såsom det vill synas på grund af för detsamma ofördelaktiga väderleksförhållanden, har tillgången på sill i Öresund och södra Östersjön varit bättre än under de sistförflutna, ovanligt dåliga fiskeåren; men detta oaktadt har fisket till följd af låga pris icke varit synnerligen lönande. Älfisket vid södra Östersjökusten var i början af fisketiden godt, men af kort varaktighet. Laxfisket i hafvet har varit ringa. Laxfisket i elfvarne har vexlat i olika vattendrag, men öfver hufvud taget varit snarare under än öfver medelmåttan. För insjöfisket synes årets väderlek i allmänhet hafva varit mindre gynsam. Fiskerinäringen.

För fiskhandelns befrämjande har under året en agent med aflöning af statsmedel varit anställd i Berlin. Fiskhandelsagent.

För den centrala förvaltningen af landtbrukets angelägenheter har inrättats ett särskildt embetsverk, som med detta års ingång trädt i verksamhet. För detta embetsverk, benämndt Landtbruksstyrelsen, har Kongl. Maj:t den 13 December 1889 fastställt instruktion. Inrättande af en landtbruksstyrelse.

Enligt denna instruktion åligger det styrelsen att med uppmärksamhet följa landtbrukets och dess binäringars samt fiskerinäringens tillstånd och att, efter omständigheterna, sjelf vidtaga eller hos Kongl. Maj:t föreslå de åtgärder, som

styrelsen anser lämpliga för dessa näringars befrämjande. Styrelsen har jemväl öfvertagit Landtbruksakademiens förvaltningskomités befattning i afseende å landtbruksläroverken, mejeriundervisningen, statens landbruksingenjörer och landbruksstipendiater, fiskeriasistenterna, instruktörerna eller undervisarna i särskilda delar af landthushållningen samt i husslöjd och i fiskodling, agenterna för befrämjande af mejeri- och fiskeriprodukters afsättning, kemiska stationerna för jordbrukets och näringarnas behof, frökontrollanstalterna, reseunderstöd för landbrukets studerande, äfvensom fonden för svenska hornboskaps- och fårafvelns förädling, utom hvad angår medelförvaltningen, hvilken öfverflyttats till Statskontoret. Med frågor rörande hästafveln eger Landtbruksstyrelsen dock icke taga befattning, utan skola ärenden rörande denna näring fortfarande behandlas af Stuteriöfverstyrelsen; och tills vidare äro jemväl ärenden angående hafsfisket vid rikets vestra kuster undantagna från Landtbruksstyrelsens embetsbefattning. Gemensamt med Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen har Landtbruksstyrelsen att till Kongl. Maj:t afgifva utlåtande i frågor, som röra statsunderstöd, i form af lån, anslag eller andra förmåner, för afdiknings- eller odlingsföretag eller arbeten, som afse minskande af frostländighet; och hvad angår företag, för hvilka lån från odlingslånefonden beviljats, har kontrollen öfver sjelfva odlingsarbetets utförande öfverflyttats från Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen till Landtbruksstyrelsen.

I sammanhang med utfärdandet af instruktionen för Landtbruksstyrelsen har Kongl. Maj:t tillika fastställt förnyadt reglemente för de i statens tjänst anställda landbruksingenjörer äfvensom utfärdat kungörelse om Landtbruksstyrelsens öfvertagande af Landtbruksakademiens förvaltningskomités befattning med landtbruksläroverken m. m.

Angående villkoren för åtnjutande af de fastställda löneförmånerna för Landtbruksstyrelsen har Kongl. Maj:t den 7 Juni 1889 utfärdat kungörelse.

Förordningen angående hemmansklyfning och jordafsöndring. I sammanhang med utfärdande af lagen angående tiden för nyttjanderättsaftals bestånd, har Kongl. Maj:t genom kungörelse den 25 April 1889 förordnat, att 2 § 1 mom. i förordningen angående hemmansklyfning och jordafsöndring den 6 Augusti 1881 skall hafva förändrad lydelse.

Svinpesten. Genom kungörelse den 12 April 1889 har Kongl. Maj:t förordnat, att det i första punkten af nådiga kungörelsen den 3 November 1887 stadgade ovilkorliga förbud emot utförsel från Malmöhus län till öfriga delar af riket af lefvande eller döda svin eller delar af svin skall upphöra.

Stuteri-väsendet. Vid de under år 1889 hållna besigtningssmöten för prisbelönande af hästar hafva fastställda pris blifvit utdelade för 1,822 hästar, nemligen 231 beskällare,

409 fölston och 1,182 unghästar, förutom de hästar, som af vederbörande nämnder prisbelönats med dertill af landsting och hushållningssällskap särskildt anslagna medel.

För statens stuteri och hingstdepôter hafva under samma år inköpts 30 hästar, nemligen inom landet: 2 beskällare, deraf en fullblodshingst, 5 moderston och 3 hannoveranska föl; samt från utlandet: 1 fullblodshingst och 19 hannoveranska föl.

Den ekonomiska kartläggningen har fortsatts inom Fryksdals och Elfdals härad af Vermlands län till en omfattning af omkring 37 kvadrattyml, hvarigenom kartläggningen af detta län fullbordats. Derjemte hafva stomkartor blifvit sammansatta öfver ett område af omkring 28 kvadrattyml inom Dalsland och delar af angränsande härad af Vestergötland samt Göteborgs och Bohus län.

Allmänna
ekonomiska
kartverket.

Redaktions- och korrekturarbetena i och för utgifning i tryck af häradskartor öfver Vermlands län, hvartill länets landsting och hushållningssällskap anvisat medel, hafva fortsatts, så att under nästlidna år kartorna öfver Kils, Näs och Gillbergs härad jemte beskrifning blifvit i tryck utgifna och graveringen af kartan öfver Jösse härad i det närmaste fullbordad samt kartan öfver Nordmarks härad kommit under gravyr.

Vid 1889 års slut omfattade det fullständigt kartlagda området: Upsala, Östergötlands, Skaraborgs, Vermlands och Örebro län, Öknebo, Sotholms och Svartlösa härad af Stockholms län samt Grangärde och Norrbärke tingslag af Kopparbergs län, hvarjemte förberedande stomkartor funnos upprättade för Gotlands län, Vette härad af Göteborgs och Bohus län samt hela Dalsland (eller Vedbo, Tössbo, Valbo, Nordals och Sundals härad).

Intill nämnda tidpunkt hade kartor i skalan 1:50,000 utgifvits, dels på statens bekostnad öfver Upsala län, Bråbo, Lösings, Östkinds och Björkekinds härad af Östergötlands län, Örebro län med undantag af Sköllersta, Grimstens och Sundbo härad samt öfver Grangärde tingslag af Kopparbergs län, dels på bekostnad af vederbörande landsting eller hushållningssällskap öfver Öknebo, Sotholms och Svartlösa härad af Stockholms län, återstående delar af Östergötlands län, Sköllersta, Grimstens och Sundbo härad af Örebro län samt Nyeds, Våse, Ölme, Visnums, Kils, Karlstads, Grums, Gillbergs och Näs härad af Vermlands län. Öfver tre län, nemligen Upsala, Östergötlands och Örebro, äro således ekonomiska kartor fullständigt utgifna.

Kartorna öfver Skaraborgs län och Norrbärke tingslag af Kopparbergs län hafva deremot icke utgifvits af trycket, liksom beslut ännu icke är fattadt om utgifning af kartorna öfver Fryksdals, Elfdals och Fernebo härad af Vermlands län.

Ekonomiska
kartverket i
Norrbottnens
län.

Hvad angår det ekonomiska kartverket i Norrbottens län, hvilket län redan före 1889 års början blifvit fullständigt planmätt, så har för kartornas fullständigande med höjdbeteckning fältmätning i förening med höjdbestämmelser medelst barometer under år 1889 blifvit utförd inom länets kustsocknar öfver ett område, omfattande något mera än 20 kvadraternymil, hvarjemte revisions- och kompletteringsmätningar inom Arjeplogs lappmark samt fjellrekognoseringar inom angränsande delar af Vesterbottens lappmarker för fullbordande af kartblad, tillhörande den under utgifning varande kartan öfver Norrbottens län, blifvit utförda öfver ett område af 22 kvadraternymil.

Redan för åtskilliga år sedan hafva, på statens bekostnad, häradskartor i skalan 1 : 100,000 utgifvits öfver länets samtliga kustlandssocknar med undantag af Pajala socken.

Sedan af den med höjdbeteckning försedda kartan öfver Norrbottens län i skalan 1 : 200,000 under år 1888 offentliggjorts kartbladen: 1) Rostojaure, 2) Naimakka, 3) Sjangeli och 4) Torneträsk, har utgifvandet af denna karta under 1889 fortsatts och omfattat bladen: 5) Soppero, 6) Karesuando, 7) Akka, 8) Kebnekaise, 9) Kaalaluspa, 10) Vittangi och 11) Lainio.

Derjemte äro å heliografisk väg tagna kopparplåtar för bladen Gellivare, Pajala och Jockmock under kopparstickares behandling, hvarförutom åtta blad äro mer eller mindre fullständigt bearbetade.

Geologiska
undersökningarna.

Under 1889 års sommar hafva geologiska undersökningar verkstälts dels i skalan 1 : 50,000 inom Örebro. Östergötlands och Kristianstads län öfver en yta af 1,21 kvadraternymil, dels i skalan 1 : 100,000 inom Kalmar, Blekinge, Göteborgs och Bohus, Skaraborgs, Elfsborgs och Jönköpings län öfver en yta af 18,4 kvadraternymil.

Så kallade praktiskt-geologiska undersökningar hafva tillika utförts inom Gefleborgs samt Göteborgs och Bohus län med bidrag från de respektive länen.

Dessutom hafva öfversigtsresor samt åtskilliga arbeten af mera speciel art blifvit utförda.

Af Sveriges geologiska undersökning hafva allt ifrån dess uppkomst och intill innevarande år blifvit undersökta:

dels i skalan 1 : 50,000 omkring 517 kvadraternymil, omfattande hela Stockholms och hela Södermanlands län, Upsala län med undantag af en smal remsa vid gränsen emot Gefleborgs län, Vestmanlands län med undantag af smärre delar vid gränsen emot Kopparbergs län, största delen af Örebro län, norra delen af Östergötlands län samt större delarne af Kristianstads och Malmöhus län, öfver hvilka trakter kartblad äro upprättade och till ett antal af 107 äfven tryckta i samma skala;

dels ock i skalan 1 : 100,000 omkring 389 kvadraternymil, omfattande nästan hela Kronobergs län, större delen af Jönköpings län, delar af Kalmar län, en

stor del af Blekinge län, nästan hela Hallands län, mer än hälften af Göteborgs och Bohus län, största delen af Elfsborgs län samt en mindre del (den vestra) af Skaraborgs län; och äro öfver vissa af dessa trakter 12 kartblad utgifna i skalan 1 : 200,000.

Förutom kartbladen hafva äfven utgifvits såväl mera allmänt geologiska, som äfven speciella öfversigtskartor, äfvensom mer än 100 större och mindre afhandlingar af vetenskapligt och praktiskt-geologiskt innehåll, många af dem åtföljda af upplysande kartor och teckningar. Särskildt må nämnas de geologiska länsbeskrifningarna samt beskrifningar öfver malmfyndigheterna i Norrbottens län och i mellersta Sveriges bergslag, äfvensom afhandlingar om stenindustrien och om Skånes stenkolsfält och grufvor.

I afbidan på slutliga afgörandet af den utaf Riksdagen väckta fråga om tillerkännande af rätt åt kronan att å kronojord, som icke under ständig besittningsrätt innehafves eller är till boställe anslagen eller blifvit för kronans räkning till brukning på viss tid åt annan upplåten, till hälften med inmutaren deltaga i grufarbetet och den deraf fallande vinsten, har Kongl. Maj:t i kungörelse den 19 Augusti 1889 förordnat dels att i mutsedel, som utfärdas å fyndighet, belägen på sådan kronojord, hvarom ofvan sägs, tillsvidare skall intagas förbehåll om skyldighet för inmutaren att vara underkastad de förändrade bestämmelser om rätt för kronan att deltaga i grufarbetet och den deraf fallande vinsten, som genom ny lagstiftning kunna blifva gällande, och dels att för fyndighet, derå inmutning under sådant förbehåll erhållits, utmål tillsvidare icke må anvisas.

Inmutning å kronojord.

Den genom nådiga brefvet den 24 November 1882 föreskrifna sammanslagningen af andra och tredje fögderierna af Upsala län till ett fögderi med benämning Upsala läns mellersta fögderi har under nästlidna år blifvit genomförd, jemväl hvad häradsskrifvaretsjensten angår.

Fögderi-reglering.

Kongl. Maj:t har den 7 Juni 1889 förordnat att Ullångers och Nordingrå länsmansdistrikt i Vesternorrlands län skola sammanslås till ett distrikt, benämndt Nordingrå distrikt, samt att Björna och Trehörningsjö socknar skola skiljas, den förra från Själevads och den senare från Arnäs förutvarande länsmansdistrikt inom samma län, samt tillsammans bilda ett nytt länsmansdistrikt, benämndt Björna distrikt; och har denna reglering trädtt i verkställighet den 1 derpå följande September.

Reglering af länsmansdistrikt.

Den 8 Mars 1889 har Kongl. Maj:t utfärdat särskilda förordningar angående ändrad lydelse dels af § 4, § 58 mom. 2 samt § 59 mom. 2 i förordningen om kommunalstyrelse på landet, dels af § 3 och § 57 mom. 1 i förordningen om kommunalförordningarna.

kommunalstyrelse i stad, dels ock af § 2, § 8 mom. 3 och § 40 mom. 1 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm.

Derjemte har Kongl. Maj:t den 22 Mars 1889 utfärdat förordning angående ändrad lydelse af § 38 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm.

Instruktionen för Stockholms drätsel-nämnd. På derom gjord underdånig framställning har Kongl. Maj:t den 10 Maj 1889 förordnat, att §§ 1 och 20 uti förnyade nådiga instruktionen för Stockholms stads drätsel-nämnd den 14 December 1883 skola hafva viss ändrad lydelse.

Angående tillämpning å vissa områden på landet af ordningsstadgan, byggnadsstadgan och brandstadgan för rikets städer. Kongl. Maj:t har förordnat att byggnadsstadgan och brandstadgan för rikets städer skola tillämpas å vissa områden vid Baskemölla och Skillinge fiskelägen i Kristianstads län, samt att ordningsstadgan, byggnadsstadgan och brandstadgan för rikets städer skola tillämpas inom Nyfors samhälle i Södermanlands län, inom Avesta stationssamhälle i Kopparbergs län samt å vissa områden vid Ljusdals jernvägsstation i Gefleborgs län och vid Norbergs by i Vestmanlands län.

Fastställda regleringsplaner. Kongl. Maj:t har fastställt regleringsplaner för staden Sundsvall, för viss del af staden Umeå, för Hvetlanda bysamhälle, för viss del af ett i närheten af Långebro invid Kristianstad beläget område af egorna till hemmanet N:r 14 Härlöf eller Hvilan, för Lycksele marknadsplats samt för utvidgning af städerna Norrköping, Kalmar, Göteborg och Falköping.

Tillstånd för utländingar att i riket idka handel m. m. Kongl. Maj:t har under år 1889 beviljat 21 utländingar tillstånd att i riket idka handel eller annat näringsyrke.

Statsbidrag för ångbåtsförbindelser. Under år 1889 har understöd af statsmedel utgått för uppehållande af ångbåtsförbindelse mellan Stockholm, Vestervik och Libau; hvarjemte staten fortfarande lemnat bidrag till uppehållande af vintertrafik mellan Gotland och Stockholm.

Spisordning för besättningar å svenska handelsfartyg. Kongl. Maj:t har den 8 Mars 1889 utfärdat kungörelse angående fastställande af förnyad spisordning för besättningar å svenska handelsfartyg.

Arbetareförsäkringskomitén. Den af Kongl. Maj:t den 3 Oktober 1884 tillsatta komité för afgifvande af förslag i fråga om ordnandet af förhållandet mellan arbetsgifvare och arbetare beträffande möjliga olycksfall i arbetet m. m. har under nästlidna år avslutat sin verksamhet.

Den 10 Maj 1889 har Kongl. Maj:t utfärdat lag angående skydd mot yrkesfara; hvarefter Kongl. Maj:t den 12 påföljande Oktober förordnat tre yrkesinspektörer.

Angående skydd mot yrkesfara.

Sedan förslag till förordningar dels angående leveranser och arbeten för statens behof, dels angående besigtning af leveranser och arbeten för statens behof, dels ock angående försäljning af staten tillhörigt gods af en dertill förordnad komité utarbetats och derefter, i anledning af de anmärkningar, som deremot gjorts af de i ämnet hörda embetsverk, blifvit af komiténs ordförande och två dess ledamöter, på grund af dertill erhållet nådigt uppdrag, i vissa delar jemkade, har Kongl. Maj:t, som ansett de sålunda förändrade författningsförslagen böra med några af Kongl. Maj:t nödiga ansedda jemkningar försöksvis under någon tid tillämpas, innan definitiv pröfning deraf eger rum, den 10 Maj 1889 utfärdat kungörelse angående tillämpning under viss tid af förändrade föreskrifter rörande statens upphandlings- och entreprenadväsende. De sålunda meddelade föreskrifterna skola tillämpas från och med den 1 September 1889 till utgången af Augusti månad 1893; och har Kongl. Maj:t förklarat, att vederbörande myndigheter ega att före den 1 Juni 1892 till Kongl. Maj:t inkomma med de anmärkningar, hvartill tillämpningen af dessa föreskrifter må kunna gifva anledning.

Angående förändrade föreskrifter rörande statens upphandlings- och entreprenadväsende.

Uti nådig kungörelse den 4 Juli 1889 har Kongl. Maj:t förordnat, att kungörelser om leveranser till staten m. m. skola, till dess annorlunda förordnas, införas uti en tidning, benämnd »Tidning för leveranser till staten m. m. Bilaga till Post- och Inrikes Tidningar». Samma dag har Kongl. Maj:t utfärdat kungörelse angående uppdrag åt Öfverintendentsembetet och Medicinalstyrelsen att utfärda sådana bestämmelser, som afses i § 8 mom. 2 af de af Kongl. Maj:t den 10 Maj 1889 fastställda föreskrifter angående leveranser och arbeten för statens behof.

Den 29 Mars 1889 har Kongl. Maj:t utfärdat kungörelse angående inskränkning i det genom nådiga kungörelsen den 15 Augusti 1884 stadgade förbud mot införsel af lump.

Inskränkning i stadgadt förbud mot införsel af lump.

Kongl. Maj:t har genom kungörelse den 31 Maj 1889 förordnat, att rubrikerna *fastighetsbok* och *protest, notarial-* i den uti § 3 af förordningen angående expeditionslösen den 7 December 1883 intagna tariff skola hafva viss ändrad lydelse.

Förordningen angående expeditionslösen.

Den 19 Augusti 1889 har utfärdats nådig kungörelse angående sättet för godtgörande af Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes utgifter för telefonsamtal i tjänsteärenden.

Godtgörande af utgifter för telefonsamtal i tjänsteärenden.

Resereglementet. Den 20 December 1889 har Kongl. Maj:t, med anledning af Riksdagens skrifvelse den 13 Maj 1889, utfärdat kungörelse om viss ändring af rese-reglementet af den 11 Februari 1881.

Patentbyrån. Under år 1889 hafva till Patentbyrån inkommit 837 ansökningar om patent och 169 ansökningar om registrering af varumärken. Under samma tid har Patentbyrån meddelat 466 patent och registrerat 148 varumärken.

Unionen för skydd af den industriella eganderätten. Kongl. Maj:t har den 12 April 1889 utfärdat kungörelse angående republiken San Domingos utträde ur unionen för skydd af den industriella eganderätten.

Odlingsslånefonden. Från odlingslånefonden hafva under år 1889 beviljats lån till ett sammanlagdt belopp af 636,500 kronor.

Allmänna väg- och vattenbyggnadsarbeten. Bland de med allmänna medel understödda väg- och vattenbyggnadsarbeten hafva, enligt uppgift af Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen, under år 1889 såsom fullbordade godkänts af nämnda styrelse:

25 vägbyggnadsföretag, omfattande en längd af 16,80 nymil, hvarför kostnaden beräknats till 478,772 kronor, deraf såsom statsbidrag beviljats 306,104 kronor 74 öre;

27 odlings- och frostafljedningsföretag för en beräknad kostnad af 886,105 kronor 4 öre, deraf af statsmedel anvisats 501,660 kronor såsom lån och 97,944 kronor 34 öre såsom anslag utan återbetalningsskyldighet; utgörande den genom dessa företag vattenbefriade eller eljest förbättrade jordvidden 8,702,76 hektar; samt

1 brobyggnad, 3 hamnarbeten och förbättring af 1 farled, hvarför allt kostnaderna beräknats till 156,970 kronor, deraf 111,300 kronor beviljats såsom anslag utan återbetalningsskyldighet.

Sedan 1841 hafva till 1889 års utgång understöd af statsmedel beviljats för följande, dels fullbordade, dels ock under arbete varande allmänna väg- och vattenbyggnadsarbeten, nemligen:

924 st. vägarbeten, omfattande 829,25 nymil vägar, till hvilka företag, hvarför kostnaden beräknats till 18,755,607 kronor 68 öre, af allmänna medel anvisats anslag till ett sammanlagdt belopp af 12,142,314 kronor 57 öre;

1,140 st. vattenaftappningsarbeten för torrläggning af cirka 308,568,87 hektar mark; varande kostnaden för torrläggningen af denna areal beräknad till 20,776,827 kronor 96 öre, deraf såsom statsunderstöd beviljats 2,933,650 kronor 85 öre såsom anslag och 10,206,554 kronor 69 öre såsom lån;

61 st. brobyggnader, till hvilka anvisats 1,954,258 kronor 65 öre såsom anslag och 232,300 kronor såsom lån;

70 st. kommunikationsleder, farleder, elfrensningar och kanaler, för hvilka anvisats 4,084,623 kronor 49 öre såsom anslag och 2,499,700 kronor såsom lån;

88 st. hamnbyggnader, för hvilka anvisats 2,665,380 kronor 84 öre såsom anslag och 2,349,593 kronor 89 öre såsom lån; samt

7 st. dockor och upphalningsbäddar, för hvilka anvisats 463,000 kronor såsom anslag och 285,000 kronor såsom lån.

Kongl. Maj:t har sedan sista Riksdags sammanträde beviljat koncessioner å följande jernvägar:

från Lidköping till Skara—Kinnekulle—Venerns jernväg i närheten af hemmanet Malma;

från Klippans station å Helsingborg—Hessleholms jernväg förbi Ljungbyhed till Röstänga by i Onsjö härad;

från den inom Vittsjö kyrkoby i Kristianstads län belägna ändpunkten för jernvägen Vittsjö—Hessleholm till Markaryds kyrkoby i Kronobergs län;

från en å Kärrarps egor mellan Qvidinge och Åstorps stationer belägen punkt på Helsingborg—Hessleholms jernväg till Markaryds by; samt

från Nordmark—Klarelfvens jernvägsaktiebolags jernväg vid Björndalsbron till Munkfors bruk.

Under år 1889 hafva för allmän person- och godstrafik upplåtits följande enskilda jernvägar, nemligen:

Svartelfs jernvägsaktiebolags jernväg från Kortfors öfver Karlsdal till Grythytted med 1,435 meters spårvidd och 38,5 kilometers längd;

Mellersta Blekinge jernvägsaktiebolags jernvägar från Karlshamn öfver Ronneby till Gullbärna med bispår till Kallinge och hamnspår till Ronneby redd samt från Gullbärna till Karlskrona med 1,067 meters spårvidd och 73 kilometers längd;

Spånga—Löfsta jernväg med 1,435 meters spårvidd och 7,6 kilometers längd;

Halmstad—Bolmens jernväg med 1,067 meters spårvidd och 64 kilometers längd;

bandelen Persberg—Oforsen af Mora—Venerns jernvägsaktiebolags jernväg med 1,435 meters spårvidd och 42 kilometers längd;

bandelen Falun—Sågmyran af Falun—Rättvik—Mora jernvägsaktiebolags jernväg med 1,435 meters spårvidd och 26 kilometers längd;

Mariestad—Kinnekulle jernvägsaktiebolags jernväg mellan Mariestad och Gössäter med 0,89 meters spårvidd och 27 kilometers längd; samt

Malmö—Limhamns jernvägsaktiebolags jernväg med 1,435 meters spårvidd och 4,3 kilometers längd.

Koncessioner
å enskilda
jernvägs-
anläggningar.

För trafik
öppnade en-
skilda jern-
vägar.

Derjemte har för endast godstrafik upplåtits jernvägen från Ämmebergs zinkgrufvor till sjön Vettern med 1,435 meters spårvidd och 10,9 kilometers längd;

och utgöra således de för trafik under året upplåtna enskilda jernvägar 293,3 kilometer.

Summan af de enskilda jernvägarnes längd, som vid 1889 års början uppgick till 5,003,6 kilometer, utgjorde följaktligen vid samma års slut 5,296,9 kilometer.

Af de enskilda jernvägarne voro 6 hästbanor med en längd af 15,8 kilometer samt 106 lokomotivbanor med 5,281,1 kilometers längd.

Af de sistnämnda hafva

65 st. med en längd af 3,613,8 kilometer 1,435 meters spårvidd,

2 » » » » » 134,7 » 1,217 » »

1 » » » » » 18,2 » 1,188 » »

2 » » » » » 48,3 » 1,093 » »

7 » » » » » 347,3 » 1,067 » »

26 » » » » » 983,6 » 0,89 » »

3 » » » » » 135,2 » 0,802 » »

1,217 meters spårvidd finnes å linien Uddevalla—Venersborg—Herrljunga—Borås,

1,188 meters spårvidd å Smedjebackens jernväg (Vessman—Barken),

1,093 meters spårvidd å linien Köping—Uttersberg (med bibana) —Riddarhyttan,

1,067 meters spårvidd å linierna Vattjom—Matfors, Karlshamn—Vislanda—Bolmen—Halmstad, Kristianstad—Sölvesborg—Karlshamn (med bibana) —Gullbärna (med bispår)—Karlskrona,

0,89 meters spårvidd å linierna Vintjern—Jädraås, Näs—Morshyttan, Danne-mora—Harg med bibana, Upsala—Lenna—Norrtelge, Stockholm—Rimbo, Filipstad—Nordmark—Klarelfven (med bibanor), Askersund—Skyllberg—Lerbäck, Moholm—Mariestad—Gössäter, Skara—Venern med hamnspår, Hjo—Stenstorp (med bibanor) —Skara—Lidköping—Håkantorps, Falköping—Uddagården, Vartofta—Ulricehamn, Fogelsta—Vadstena—Ödeshög, Pålshoda—Finspong—Nors-holm—Vestervik—Hultsfred (med bibanor) och Hvetlanda—Säfsjö samt å Got-lands jernväg,

0,802 meters spårvidd å Säfsnäs jernväg eller linien Hörken—Strömsdal—Annefors med bibana samt å linien Degerfors—Striberg (Vikern—Möckeln)—Grängen (med bibanor).

Alla öfriga enskilda jernvägslinier för lokomotiv hafva 1,435 meters spårvidd.

Statens
jernvägsbygg-
nader.

Å stambanan Långsele—Vännäs hafva under år 1889 samtliga kompletterings-
arbeten afslutats å sträckan från Långsele till Skorped samt alla murnings-

och terrasseringsarbeten verkstälts å sträckan Skorped—Anundsjö, som äfvenledes belagts med syllar och skenor samt ballastats till full höjd och bredd, hvarefter hela den 82 kilometer långa bandelen Långsele—Anundsjö såsom fullbordad öfverlemnats för trafikering. Under derefter återstående delen af året har större delen af terrasseringen fullbordats och skenor utlagts å den cirka 9 kilometer långa sträckan från Anundsjö till Vestersel vid Moelfven.

Längden af statens trafikerade jernvägar utgjorde vid 1889 års början 2,531 kilometer. Den 15 Oktober öppnades för allmän trafik den förenämnda, 82 kilometer långa delen Långsele—Anundsjö af stambanan Långsele—Vännäs; och hade till följd häraf det trafikerade statsbanenätet vid 1889 års slut en längd af 2,613 kilometer. Statens jernvägstrafik.

Trafikinkomsterna hafva för samma år utgjort omkring 21,800,000 kronor, och har ett belopp af 6,500,000 kronor af disponibla trafikmedel inlevererats till Statskontoret.

Den 29 November 1889 har Kongl. Maj:t fastställt ny taxa för transporter å statens jernvägar att tjena till efterrättelse från och med den 1 Januari detta år.

Enär häraf påkallades ändringar i gällande bestämmelser rörande afgifter för vissa transporter för kronans räkning, har Kongl. Maj:t den 31 December 1889 fastställt ändrad lydelse dels af § 4 af den af Kongl. Maj:t den 22 Januari 1881 fastställda taxa för befordran under fredstid på statens och enskilda jernvägar af rikets försvarsväsen tillhörande personal, materiel, effekter och förnödenheter, dels ock af § 1 af den genom nådigt bref af sistnämnda dag fastställda taxa för transporter på statens jernvägar af kronan tillhörigt gods, som för dess räkning försändes af civila ombetsverk och myndigheter, med undantag af Styrelsen öfver statens jernvägsbyggnader.

Kongl. Maj:t har den 20 December 1889 utfärdat kungörelse angående ändrad lydelse af §§ 1 och 12 i Kongl. Maj:ts nådiga reglemente för statens jernvägstrafiks enke- och pupillkassa den 6 September 1872. Reglementet för statens jernvägstrafiks enke- och pupillkassa.

Den 4 Juli 1889 har utfärdats nådig kungörelse angående viss ändring af bestämmelserna i § 4 mom. 2 af förordningen den 21 Oktober 1869 angående kruts och andra explosiva ämnens transporterande å jernväg för lokomotiv. Sprängämnens transporterande å jernväg.

Under år 1889 har Kongl. Maj:t uppå Civildepartementets föredragning meddelat stadfästelse å bolagsordningar för 193 nya aktiebolag med ett sammanlagdt aktiekapital af minst 37,383,310 kronor och högst 89,256,400 kronor. Bland dessa äro 5 försäkringsaktiebolag, 3 jernvägsaktiebolag, 117 industri- och fabriksaktiebolag, 21 rederiaktiebolag, 14 handels- och hushållsföreningsaktiebolag samt 33 aktiebolag, bildade för hvarjehanda ändamål. Aktiebolag.

Statslån. Sedan Fullmäktige i Riksgäldskontoret uti underdånig skrifvelse den 18 Juli 1889 anmält, att de på grund af § 40 af det vid 1887 års riksdag för Riksgäldskontoret utfärdade reglemente, § 40 af 1888 års reglemente för Riksgäldskontoret samt § 42 af det vid 1889 års riksdag för Riksgäldskontoret utfärdade reglemente tid efter annan utfärdat svenska statsobligationer i kronor, hvilka obligationer, daterade den 30 December 1887 samt löpande med 3,6 procent halfårsvis den 30 Juni och den 30 December förfallande ränta, vore ouppsägbara från innehafvarens sida, men stälda att återbetalas sex månader efter föregången, af Riksgäldskontoret medelst kungörelse i allmänna tidningarna verkställd uppsägning; att lånet i sin helhet numera blifvit af fullmäktige bestämdt att uppläggas till belopp af 20,000,000 kronor, fördeladt i två emissioner å 10,000,000 kronor hvardera, samt att ifrågavarande valuta komme att tillgodogöras och användas såväl till konvertering af äldre lån som till en del andra, enligt ofvan återopade reglementsparagrafer Riksgäldskontoret åliggande utgifter, som skulle med lånta medel bestridas; så har Kongl. Maj:t, i enlighet med hvad fullmäktige begärt, såväl fastställt det af fullmäktige fattade beslut om upptagande af 1887 års 3,6 procent lån å 20,000,000 kronor, som ock å det af fullmäktige sålunda beslutade lånet meddelat sin nådiga garanti.

Riksbankens styrelse och förvaltning. Kongl. Maj:t har den 7 Juni 1889 utfärdat kungörelse i anledning af Riksdagens beslut angående Riksbankens styrelse och förvaltning.

Bevillning af fast egendom samt af inkomst. Den 24 Maj 1889 har Kongl. Maj:t utfärdat kungörelse angående den vid 1889 års riksdag åtagna bevillning af fast egendom samt af inkomst.

Bevillning för särskilda förmåner och rättigheter. Ny förordning angående bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter har den 5 Oktober 1889 blifvit af Kongl. Maj:t utfärdad. I anledning af Riksdagens i skrifvelse den 20 April 1889 framställda anhållan om utarbetande af förslag till förändrade bestämmelser rörande bevillningsafgiften af utländingar för konserter eller dramatiska och andra föreställningar, har Kongl. Maj:t uppdragit åt chefen för Finansdepartementet att låta inom nämnda departement utarbета förslag i det af Riksdagen angifna syfte.

Förslag till ny mantals-skrifningsförordning. Med anledning af Riksdagens derom framställda begäran har inom Finansdepartementet utarbetats förslag till ny förordning angående mantals- och skatt-skrifningarnas förrättande.

Den nya hofstallsanläggningen å Artilleriplanen. På grund af Kongl. Maj:ts befallning har Kammarkollegium å kronans vägnar med Stockholms stad upprättat aftal om utbyte af den för anläggning af det nya hofstallet erforderliga mark vid Artilleriplanen med mera, i enlighet med de i Riksdagens skrifvelse den 7 Maj 1889 innefattade grunder.

Kongl. Maj:t har den 18 Oktober 1889 förordnat om nyssberörda byggnadsarbets utförande i hufvudsaklig öfverensstämmelse med af Öfverintendents-embetet upprättade ritningar.

Den 5 Oktober 1889 har Kongl. Maj:t stadgat förändrade grunder för be-
stämmande af markegångspriset å bröd för tågande trupper och för fångar under
forsling samt meddelat föreskrifter i fråga om omföring till det metriska syste-
met af åtskilliga mått- och viktquantiteter i markegångstaxorna. Markegångs-
taxorna.

Vid Myntverket hafva sedan sista Riksdags sammanträde blifvit utmyntade: Myntverket.

Guldmynt: 20-kronor Kr. 4,030,000: —

Silfvermynt: 1-kronor » 425,397: —

25-ören » 105,397: 25

Bronsmynt: 5-ören » 10,997: 30

2-ören » 11,789: 10

1-ören » 11,887: 66,

hvarjemte under samma tid preglats 8,333 stycken medaljer till ett värde af
44,985 kronor 20 öre.

Jernvägspostbefordring har anordnats å den senast för allmän trafik upp-
låtta statsbanedelen Långsele-Anundsjö samt å de enskilda bolag tillhörande
jernvägslinierna Kortfors—Grythytted, Karlshamn—Karlskrona, Persberg—
Oforsen, Halmstad—Bolmen, Falun—Sågmyra och Mariestad—Gössäter. Jernvägspost-
befordran.

Efter indragning af en del äldre och inrättande af nya poststationer upp-
gick vid nästlidna års slut antalet fasta postanstalter till 2,021 eller 53 mer än
vid 1888 års slut. De fasta post-
anstalterna.

De för obehörigt skriftligt meddelande i korsbandsförsändelse stadgade bö-
ter hafva genom nådigt bref till Generalpoststyrelsen den 21 Juni 1889 blifvit
nedsatta från 20 till 5 kronor. Böter för obe-
hörigt skrift-
ligt medde-
lande i kors-
bandsförsän-
delse.

Sedan genom nådigt bref till Generalpoststyrelsen den 21 December 1888
förordnats om införande och tillhandahållande åt allmänheten af s. k. kortbref,
började under år 1889 försäljas och användas kortbref å fem och tio öres valör. Införande af
s. k. kortbref.

Under år 1888, det senaste, för hvilket fullständiga statistiska uppgifter
föreligga, hafva blifvit behandlade 113,061,236 postförsändelser af alla slag,
hvilket antal vid jemförelse med näst föregående år utvisar en tillökning af
6,7 procent. Antalet post-
försändelser.

Tidnings- Särskildt hafva på grund af forskrifning genom postverket blifvit fort-
traffiken. skaffade 424,125 årgångar tidningar och tidskrifter eller 12,9 procent mer än
året förut.

Post- Under år 1889 hafva i Postsparbanken insatts omkring 5,750,000 kronor och
sparbanken. uttagits omkring 2,150,000 kronor, hvarigenom delegarnes behållning, som vid
årets början uppgick, med upplupna räntor, till 4,650,743 kronor 62 öre, under
året ökats i rundt tal med 3,600,000 kronor och utgjorde vid årets slut omkring
8,250,000 kronor, oberäknadt delegarne tillkommande, för år 1889 upplupna
räntor.

De vid årets utgång innestående medlen voro placerade dels uti obliga-
tioner, utfärdade af allmänna hypoteksbanken eller kommuner inom landet, till
ett bokfördt kapitalvärde af 6,644,902 kronor 54 öre, dels ock i direkta lån till
kommuner i riket till ett sammanlagdt belopp af 1,773,873 kronor 60 öre.

Delegarnes antal uppgick vid 1889 års början till 174,747. Under årets
lopp hafva tillkommit omkring 36,000 nya delegare, hvaremot omkring 9,200
delegare afgått, hvadan delegareantalet vid årets utgång utgjorde omkring
201,500.

Postsparbankskontorens antal, som vid 1888 års utgång uppgick till 1,837,
har under året ökats med 52, hvadan vid 1889 års slut antalet postanstalter,
som förmedlade insättningar och uttagningar i Postsparbanken, utgjorde 1,889.

Förutom vid 1,727 postanstalter tillhandahöllos sparmärken och sparkort
jemväl hos 2,429 enskilda sparmärkesförsäljare, hvadan sammanlagda antalet
sparmärkesförsäljningsställen i riket vid 1889 års slut utgjorde 4,156.

Post- och tele- Sedan Riksdagen i skrifvelse den 12 Maj 1888 anhållit, att Kongl. Maj:t
grafverkens måtte låta utarbета och Riksdagen föreläggas förslag till post- och telegrafver-
förenande un- kens förenande under en gemensam styrelse, har Kongl. Maj:t den 13 Decem-
der gemensam styrelse. ber 1889 tillsatt en komité med uppdrag att verkställa utredning i det af Riks-
dagen begärda hänseende.

Statstelegraf- Efter senaste Riksdags sammanträde hafva i statstelegrafnätet tillkommit
nätet. 848,6 kilometer linier och 2,232,8 kilometer trådledningar, hvaremot afgått 397,6
kilometer linier och 1,062,6 kilometer ledningar, så att telegrafnätet vid årets
slut upptog i linier och kablar 8,640,7 kilometer och i ledningar 22,523,8 kilometer.

Telegraf- Statstelegrafstationer hafva öppnats i Hessleholm inom Kristianstads län, i
stationer. Hedeviken och Sveg inom Jemtlands län samt i Kårböle inom Gefleborgs län.
Den i Viken inom Malmöhus län förut befintliga statstelegrafstation har in-
dragits i sammanhang med öppnandet af en statstelefonanstalt å nämnda plats.

I förbindelse med telegrafnätet hafva blifvit satta 27 jernvägstelegrafstationer för korrespondens inom riket samt med Norge och Danmark.

Statstelegrafstationerna i riket utgjorde vid 1889 års utgång 168 och voro då med desamma förbundna 806 jernvägstelegrafstationer, så att hela antalet af rikets i förbindelse med hvarandra stående telegrafanstalter vid slutet af samma år uppgick till 974.

Under år 1889 hafva genom telegrafverkets försorg anlagts 657 telefonstationer, utgrenande från 39 orter, der statstelegrafstationer finnas inrättade.

Statens
telefon-
förbindelser.

Uti förenämnda förbindelser ingå dels tre fullständiga telefontät, nemligen i Hesselholm, Höganas och Lysekil, af hvilka de i Hesselholm och Höganas blifvit satta i förbindelse med telegrafverkets förutvarande centraltelefonstationer i Skåne, dels ock en station å Kärringön i Bohus län, hvilken hålles öppen för allmänheten för befordring af telegrammer och meddelanden samt för telefonsamtal.

Kärringöns station har på grund af nådiga brefvet den 12 April 1889 inrättats i och för sillfiskets befrämjande.

Den telefonlinie mellan Stockholm och Göteborg, som, jemlikt nådiga brefvet den 4 Maj 1888, Telegrafstyrelsen bemyndigats att anlägga, har under år 1889 fullbordats. Äfvenså har den till fortsättning af nyssnämnda linie genom nådiga brefvet den 2 November 1889 beslutade telefonledningen Göteborg—Venersborg—Uddevalla blifvit upprättad.

Genom köp har å telegrafverket under år 1889 förvärfvats en af Kockums jernverksaktiebolag anlagd telefonlinie mellan Ronneby och Kristianstad öfver Karlshamn och Sölvesborg med utgreningar till Hoby och Holje, hvilken linie redan upplåtits till allmänhetens begagnande.

Kongl. Maj:t har genom nådigt beslut af den 10 Maj 1889 bemyndigat Telegrafstyrelsen att från och med den 1 Juli samma år beräkna afgifterna för telefonsamtal å statens, mellan olika telegraforter anordnade telefonförbindelser sålunda, att afgiften för sådana samtal under högst tre minuters tid skall utgöra trettio öre, då den för samtalet begagnade telefonförbindelsens längd icke öfverstiger tjugufem nymil, och för samtal på längre afstånd femtio öre, hvilka afgifter i begge fallen skola ökas med tio öre för hvarje påbörjad minut, hvarmed samtalstiden öfverstiger tre minuter; dock att för ett telefonsamtal förbindelseledningen icke får upptagas längre tid än fem minuter, såvida annat samtal å samma ledning är under tiden eller dessförinnan begärdt.

Taxa för tele-
fonsamtal.

Generaltullstyrelsen har den 3 Juni 1889 enligt nådigt bemyndigande utfärdat kungörelse med ny tarif å taran för inkommande utländska varor.

Ny taratarif.

Ny tulltaxa. Den 19 Augusti 1889 har Kongl. Maj:t fastställt ny tulltaxa att lända till efferrättelse från och med den 1 Januari innevarande år.

Tullkammare i Upsala. Sedan staden Upsala så till vida fullgjort de för stapelstads-, nederlags- och transitupplagsrätts åtnjutande föreskrifna vilkor, att något hinder icke möter för staden att af nämnda förmåner sig tills vidare begagna, har tullkammare öppnats derstädes den 1 Oktober 1889.

Transitupplagsrätt för staden Hudiksvall. Staden Hudiksvall har under sistlidet år fullgjort stadgade vilkor för åtnjutande af transitupplagsrätt och derefter af sådan rätt kommit i åtnjutande.

Nya tullstationer. Tullstationer, vid hvilka tullbehandling af från Norge ankommande varor får ega rum, hafva under sistlidet år inrättats vid Gäddede inom Jemtlands län samt vid Väng, Grunnerud, Rommenäs och Mitandersfors inom Vermlands län, hvarjemte tullstationen vid Skalstugan inom förstnämnda län förflyttats till byn Medstugan inom samma län.

Tullkomitén. Tullkomitén har under den 9 April 1889 afgifvit förslag till bestämmelser för erhållande af restitution för erlagda tullafgifter å till fartygs byggande och reparationer använda utländska materialier. Kommerskollegium och Generaltullstyrelsen hafva häröfver afgifvit gemensamt underdånigt utlåtande, hvarefter Kongl. Maj:t den 8 i denna månad beslutat, att denna fråga jemte andra, som röra sjöfartsnäringen, skall tagas under öfvervägande af en komité, som på Civildepartementets föredragning kommer att tillsättas för utredning af sjöfartsnäringens ställning och behof.

Den s. k. mellanrikslagen. Sedan tullkomitén den 22 December 1888 till Kongl. Maj:t afgifvit betänkande beträffande af Riksdagen ifrågasatta ändringar i gällande stadganden angående Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden, samt Kommerskollegium och Generaltullstyrelsen häröfver afgifvit gemensamt underdånigt utlåtande, har Kongl. Maj:t, efter inhemtande af norska regeringens yttrande, den 19 derpå följande Augusti förordnat, att förhandlingar mellan de båda länderna skulle företagas i syfte att utarbета förslag till ändrade bestämmelser rörande Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden, att föreläggas de båda ländernas representationer. Förhandlingar i nämnda syfte hafva derefter egt rum emellan ombud, som till ett antal af tre för hvartdera riket af Kongl. Maj:t förordnats.

f. d. Veterinärinstitutets tomter. Den 13 December 1889 har Kongl. Maj:t anbefalt Öfverintendentsembetet att, såsom en förberedande åtgärd för försäljning af den utaf Veterinärinstitutet förr begagnade fasta egendom i kvarteren Edelman mindre och Krabaten här i

hufvudstaden, föranstalta, att tomterna blefve behörigen styckade i särskilda delar till det antal och den utsträckning, som för befordrande af en för kronan möjligast fördelaktig försäljning ansåges lämpligt.

Sedan Riksdagen i skrifvelse den 17 Maj 1889 anhållit, att Kongl. Maj:t Undersökning måtte låta verkställa undersökning om förekomst, utsträckning och beskaffenhet af de å krono- af de vid Gellivara och i allmänhet inom Norrbotten befintliga apatitlager å jord inom Norrbotten befintliga apatitlager. kronojord samt vidtaga de åtgärder, som till bevarande af statens rätt och fördel deraf kunde föranledas, har Kongl. Maj:t den 14 Juni 1889 uppdragit åt utsedda personer att verkställa den af Riksdagen begärda undersökningen.

Kongl. Maj:t har den 29 November 1889 utfärdat förnyad instruktion för skogsstaten och i sammanhang dermed meddelat beslut rörande åtskilliga med skogsstaten. Förnyad instruktion för skogsstaten.

Beträffande sådana mindre kronoegendomar, som enligt Riksdagens beslut få försäljas i den ordning Kongl. brefven den 29 Maj 1874, den 27 Juni 1887 samt den 18 Maj 1888 bestämma, har Kongl. Maj:t under år 1889 godkänt gjorda försäljning af mindre krono- egendomar. anbud å 101 särskilda egendomar, för hvilka, med ett taxeringsvärde af 683,375 kronor, i köpeskillning erhållits 1,028,377 kronor.

För 730 allmänna skogar hafva hushållningsplaner under året blifvit fastställda. Skogshushållningsplaner.

Till allmänhetens tjänst hafva under året varit anstälde sex skogsingeniörer, hvilkas verksamhet tagits i anspråk under en tid af 659 dagar å 218 särskilda skogs- ingeniörer. förrättningsställen.

Virkesförsäljningarne hafva i följd af förbättrade konjunkturer i allmänhet utfallit fördelaktigt. I ett revir, Mellersta Ångermanlands, hafva tre års afverkningsbelopp af vidpass 75,000 träd försålts på en gång och betalts med nära en half million kronor. Försäljning af kronovirke.

För kronans räkning har köp afslutats om 1,867,24 hektar skogsmark inom Kristianstads, Blekinge, Göteborgs och Bohus, Östergötlands och Vermlands län, hvarjemte aftal träffats med egarne till tre inom Vesterbottens län belägna sågverk om afstående på vissa villkor till kronan af till nämnda sågverk hörande stockfångstskogar, i areal uppgående till 16,560 hektar. Kronoparker- nas tillökning.

Renbetes-
fjellen i Jemt-
land. I och för utvidgning af lapparnes renbetesfjell i Jemtland har Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Jemtlands län bemyndigats inköpa mark för 51,163 kronor.

Fridlysnings af
vildt. Med anledning af särskilda underdåniga framställningar har Kongl. Maj:t förordnat:

att all jagt efter stepphöns inom Hallands län skall vara förbjuden under åren 1889, 1890 och 1891;

att vid kusten af Östersjön till och med Kristianstads läns dervarande kust jagt efter ejder skall vara förbjuden hvarje år från och med den 24 April till och med den 31 Juli; dock att i fråga om gamla hanar (gudingar) fridlysningsen skall omfatta allenast tiden från och med den 24 April till och med den 23 Maj;

att i Södermanlands län jagt efter elg skall tillsvidare vara tillåten endast under tiden från och med den 16 till och med den 30 September;

att inom Blekinge län all jagt efter rådjur skall vara förbjuden till den 1 September 1892;

att i Göteborgs och Bohus län under en tid af fem år från den 1 Januari 1890 jagt efter elg skall vara tillåten endast under tiden från och med den 16 till och med den 30 September och all jagt efter rådjur vara förbjuden.

Ändring i för-
ordningen om
mått och vikt. Kongl. Maj:t har den 5 April 1889 utfärdat kungörelse angående förändrad lydelse af § 15 i förordningen om mått och vikt den 9 Oktober 1885.

Ändring i för-
ordningen om
försäljning af
bränvin. Efter framställning af Riksdagen har Kongl. Maj:t den 19 Augusti 1889 utfärdat kungörelse om ändring i §§ 10 och 11 af förordningen angående vilkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker den 29 Maj 1885.

Meter-
konferensen. Sverige har genom ombud deltagit i den första allmänna meterkonferensen, som under sistlidne September månad sammanträdde i Breteuil invid Paris; och har ombudet hemfört de Sverige tilldelade exemplaren af de vid konferensen fastställda nya prototyperna för metern och kilogrammet.

Allmänna
hypoteks-
banken. Allmänna hypoteksbankens obligationsskuld belöpte sig vid 1888 års slut till 342,687,000 kronor, hvaraf emot inhemska obligationer 129,595,800 kronor, emot tyska 178,668,000 kronor och emot franska 34,423,200 kronor; och utgjorde räntan, hvarmed obligationerna voro förskrifna, 5 procent å 17,038,200 kronor, 4½ procent å 142,249,066 kronor 67 öre, 4 procent å 145,980,533 kronor 33 öre samt 3½ procent å 37,419,200 kronor.

Under år 1889 har allmänna hypoteksbanken upplagt ett i svenskt mynt förskrifvet $3\frac{1}{2}$ procents lån till belopp af 75,000,000 kronor, af hvilket lån under samma år försålt obligationer till belopp af 20,227,800 kronor, hvaremot samtliga, till ett belopp af 20,225,600 kronor utelöpande 4 procents obligationer af 1872 och 1874 årens i svenskt mynt förskrifna lån blifvit under år 1889 inlösta. Af bankens tyska $4\frac{1}{2}$ procents obligationer hafva jemväl under året infriats obligationer till belopp af 18,166,666 kronor 67 öre. Derjemte verkställes då följande amorteringar å bankens obligationslån, nemligen å inhemska 5 procents lånet 132,000 kronor, å inhemska $4\frac{1}{2}$ procents lånen 183,600 kronor, å tyska $4\frac{1}{2}$ procents lånen 62,400 kronor, å tyska 4 procents lånet 224,266 kronor 67 öre, å franska 4 procents lånet 214,200 kronor och å tyska $3\frac{1}{2}$ procents lånet 97,600 kronor.

Enligt den öfversigt af hypoteksföreningarnes ställning vid 1888 års slut, hvilken i Finansdepartementet upprättats efter uppgifter från allmänna hypoteksbanken och de särskilda hypoteksföreningarne, utgjorde summan af den amorteringslåneskuld, hvari hypoteksföreningarne, efter afdrag af de å lånen verkställda amorteringar, då häftade, 304,650,438 kronor 76 öre eller 4,919,823 kronor 96 öre mindre än vid utgången af år 1887.

Af berörda summa tillhörde 18,291,697 kronor 39 öre lån upptagna direkt af hypoteksföreningarne sjelfva samt 286,358,741 kronor 37 öre lån, som erhållits genom allmänna hypoteksbanken.

Sedan Kongl. Maj:t den 6 April 1889 tillsatt en komité för utredning af vissa frågor rörande jordbruksfastighetskrediten, har denna komité den 9 sistlidne November afslutat sina arbeten samt afgifvit betänkande och förslag till ändringar i gällande författningar angående allmänna hypoteksbanken och hypoteksföreningarne.

Allmänna hypotekskassans för Sveriges städer obligationsskuld utgjorde vid utgången af år 1889 36,098,755 kronor 57 öre, af hvilket belopp blifvit den 1 Januari 1890 inlösta obligationer å tillhopa 10,121,422 kronor 23 öre, utgörande hela oguldna återstoden af 1880 års $4\frac{1}{2}$ procents lån.

Under år 1889 har icke någon försäljning af hypotekskassans obligationer egt rum.

Hypotekskassans fordran hos delegande stadshypoteksföreningar och stadskommuner uppgick vid 1888 års slut, efter verkställd amortering, till sammanlagdt 14,066,367 kronor 40 öre.

Riksbankens metalliska kassa utgjorde, beräknad i enlighet med bankoreglementets bestämmelser, vid slutet af November 1889, i rundt tal, 18,012,600

Hypoteksföreningarnes ställning.

Komité för utredning af vissa frågor rörande jordbruksfastighetskrediten.

Allmänna hypotekskassan för Sveriges städer.

Riksbankens metalliska kassa.

kronor emot 16,926,300 kronor vid samma tid år 1888. Tillgången bestod i myntadt och omyntadt guld för 16,828,200 kronor samt silfvermynt enligt 1873 års myntkonvention 1,184,400 kronor.

Riksbankens tillgångar hos bankinrättningar och handelshus på utrikes orter, på hvilka tillgångar sedelutgifningsrätt får grundas, utgjorde vid ofvannämnda månads slut 1889 4,625,900 kronor mot 9,607,800 kronor vid samma tid år 1888.

Tillgången i vaxlar, betalbara å utrikes ort, var den 30 November 1889 16,019,500 kronor emot 11,497,700 kronor år 1888.

Enskilda bankernas kassa i myntadt och omyntadt guld. De enskilda sedelutgifvande bankerna egde den 30 November 1889 uti myntadt och omyntadt guld ett belopp af 7,981,300 kronor emot 7,812,400 kronor vid samma tid år 1888.

Det belopp i guld, som vid nämnda tid 1889 fans hos aktiebankerna, utgjorde 319,600 kronor emot 222,500 kronor den 30 November 1888.

Utelöpande banksedlar. Beloppet af utelöpande banksedlar var vid slutet af November 1889, i runda tal, för Riksbanken 43,871,800 kronor och för de enskilda bankerna 59,991,900 kronor eller sammanlagdt 103,863,700 kronor. Vid samma tid år 1888 var utelöpande sedelbeloppet 97,072,900 kronor; och har alltså en ökning med 6,790,800 kronor egt rum, i det att Riksbankens sedelutgifning ökats med 1,491,600 kronor och de enskilda bankernas med 5,299,200 kronor.

Bankernas upp- och utlåning. Uti Riksbanken och de enskilda bankinrättningar, rörande hvilka öfversigter genom Finansdepartementet offentliggöras, voro den 30 November 1889 innestående:

på sparkasseräkning 9,826,300 kronor emot 9,032,100 kronor samma dag 1888,

på upp- och afskrifnings- samt folioräkning 83,189,600 kronor emot 82,677,000 kronor samma dag 1888,

på depositionsräkning 274,938,400 kronor emot 277,136,700 kronor år 1888.

Beloppet diskonterade inrikes vaxlar, som den 30 November 1888 utgjorde 155,838,400 kronor, var vid samma tid år 1889 174,368,500 kronor och hade alltså ökats med 18,530,100 kronor.

Vid slutet af November 1889 utestod såsom lån ett belopp af 236,840,800 kronor emot 226,030,800 kronor vid samma tid år 1888, hvilket således innebär en ökning af 10,810,000 kronor.

Det å kassakreditiv utestående beloppet hade från slutet af November 1888 till samma tid 1889 ökats från 66,949,900 kronor till 68,079,700 kronor eller med 1,129,800 kronor.

Härjemte var den 30 November 1889 på indrifning beroende ett belopp af 2,974,000 kronor mot 4,431,500 kronor år 1888.

Totalsumman af bankernas till allmänna rörelsen lemnade försträckningar utgjorde alltså vid slutet af November 1889 482,263,000 kronor emot 453,250,600 kronor vid samma tid år 1888 och hade sålunda ökats med 29,012,400 kronor.

Beloppet af utelöpande sedlar har samtidigt ökats med 6,790,800 kronor, hvar-
emot inlåningen på sparkasse-, upp- och afskrifnings-, folio- samt depositions-
räkning minskats med 891,500 kronor.

Sedan¹ lottegarne i Oskarshamns enskilda bank beslutit, att bankbolaget Upplösning af
skulle upplösas, har banken den 1 sistlidne November upphört med sin rörelse; bankbolag.
och har Kongl. Maj:t den 29 samma månad utfärdat kungörelse om preskrip-
tionstid för inlösen af nämnda banks tryckta eller graverade förbindelser.

Under år 1889 har Kongl. Maj:t meddelat två aktiebolag, benämnda, det Nya bank-
ena »Aktiebolaget Hudiksvalls bank» och det andra »Aktiebolaget Medelpads aktiebolag.
Folkbank», tillstånd att, utan rätt till utgifvande af egna banksedlar, drifva
bankrörelse.

För utarbetande af förslag till förändrad banklagstiftning har Kongl. Maj:t Ban kkomité.
den 5 sistlidne Oktober tillsatt en komité.

Sedan ett konsortium, bestående af Öfverståthållaren Friherre Gust. Tamm Ny teater-
och Landshöfdingen Herr O. R. Themptander med flere personer, i en till Kongl. byggnad.
Maj:t ingifven skrift framlagt förslag till uppförande af en ny teaterbyggnad å
operahusets tomt och betryggande i sammanhang dermed af teaterinstitutionens
framtida ställning, för hvilket ändamål konsortiet begärt tillstånd att utgifva
och försälja ett premieobligationslån å 10,000,000 kronor enligt vissa närmare
angifna grunder, samt Riksdagen med anledning af Kongl. Maj:ts den 26 Mars
1889 i ämnet aflåtna proposition i skrifvelse den 14 Maj 1889 medgifvit, att
nuvarande operahusets hela tomt i kvarteret Norrström finge af ofvan omför-
mällda teaterbyggnadskonsortium på vissa villkor disponeras för uppförande der-
städes af en ny teaterbyggnad; så har Kongl. Maj:t den 31 i sistnämnda månad
tillåtit konsortiet att, i och för fullgörandet af de åtaganden, konsortiet iklädt
sig i fråga om uppförande af ny teaterbyggnad med mera, under vissa villkor
utgifva och försälja ett premieobligationslån till nominelt belopp af tio millioner
kronor.

På grund af Kongl. Maj:ts beslut har med Hofkapellmästaren J. C. Nord- De Kongl.
qvist uppgjorts kontrakt om Kongl. stora teaterns upplåtande hyresfritt till teatrarne.
honom för spelåret den 1 Juli 1889—30 Juni 1890.

Den 7 Juni 1889 har Kongl. Maj:t medgifvit, att dramatiska teatern finge intill slutet af det spelår, under hvilket den nya teaterbyggnaden blefve färdig, mot en årlig arrendesumma af 11,385 kronor och under vissa villkor i öfrigt upplåtas till direktionen för en bland nämnda teaters sujetter bildad association, hvarom jemväl kontrakt med vederbörande upprättats.

Komité för
utredning af
Civilstatens
pensions-
inrättnings-
ställning och
behof.

Med anledning af en utaf Riksdagen i dess under den 16 Maj 1889 aflåtna skrifvelse angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel gjord framställning har Kongl. Maj:t den 19 derpå följande Augusti tillsatt en komité med uppdrag att verkställa utredning af Civilstatens pensionsinrättnings ställning och behof samt i sammanhang dermed taga under öfvervägande, huruvida genom förändrade bestämmelser angående samma pensionsinrättning äfvensom i fråga om det inbördes förhållandet mellan densamma och allmänna indragningsstaten minskning i statens utgifter för pensionering af civile embets- och tjenstemän må kunna beredas.

Frihet från
utmätning för
pension.

Den 4 Juli 1889 har Kongl. Maj:t utfärdat kungörelse angående frihet från utmätning för pension från Halmstad—Nässjö jernvägs pensions- samt enke- och pupillkassa.

Författningar
i hvarjehanda
ämnen.

På föredragning af chefen för Ecklesiastikdepartementet har Kongl. Maj:t utfärdat:

den 1 Februari 1889 stadgar för veterinärinrättningen i Skara; den 22 Mars kungörelse angående ändrad lydelse af § 51 i stadgarna för Karolinska medikokirurgiska institutet; samma dag förordning angående ändrad lydelse af femte stycket af § 23 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 Mars 1862; samma dag förordning angående ändrad lydelse af mom. 3 af § 25 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 November 1863; samma dag förordning om ändrad lydelse af § 15 i förordningen angående fattigvården den 9 Juni 1871; den 12 April kungörelse angående ändrad lydelse af § 40 i stadgan för Gymnastiska centralinstitutet den 13 Juli 1887; den 24 Maj kungörelse angående ändrad lydelse af §§ 12 och 13 i stadgan angående folkundervisningen i riket den 20 Januari 1882; den 31 Maj kungörelse angående understöd åt lägre tekniska yrkesskolor; samma dag kungörelse angående understöd till anordnande af föreläsningskurser för arbetsklassen; samma dag lag angående döfstumundervisningen; samma dag kungörelse angående läroplan för undervisningen i döfstumskolor; samma dag kungörelse angående anslag af allmänna medel till döfstumskolor; den 21 Juni kungörelse angående understöd för år 1890 åt äldre, behöfvande folkskolelärare; den 12

Oktober stadgar för tekniska skolan i Eskilstuna; *den 16 November* förordning angående ändrad lydelse af 32 § 1 mom. i förordningen angående fattigvården den 9 Juni 1871; *samma dag* kungörelse i anledning af en mellan Sverige och Danmark afslutad öfverenskommelse angående ettdera rikets undersåtar, hvilka inom det andra riket komma i behof af fattigvård; *samma dag* kungörelse om upphäfvande af nådiga cirkuläret angående åtgärder i afseende å ryske undersåtar, som intagits å sjukhus eller andra välgörenhetsinrättningar i Sverige, den 19 Juli 1872; *den 6 December* instruktion för inspektören öfver döfstumskolorna; *den 13 December* kungörelse angående befrielse i vissa fall från afläggande, för inträde i prestembetet, af prestexamen eller annat prof.

Den af Kongl. Maj:t för reviderande af 1819 års psalmbok i nåder förordnade komité har inkommit med förslag till reviderad psalmbok för svenska kyrkan.

Förslag till reviderad psalmbok.

Kongl. Maj:t har den 15 Mars 1889 medgifvit, att Indals, Indals-Lidens och Holms församlingars pastorat må delas, så att Indals församling utgör ett konsistorielt pastorat med kyrkoherde samt Indals-Lidens och Holms församlingar ett konsistorielt pastorat med kyrkoherde och komminister, den senare anställd i Holms församling.

Religious-vården.

Sedan på grund af föreskriften i nådiga brefvet den 12 April 1889 den egaren af Hessleholms säteri tillagda patronrätt till Stoby kyrka och pastorat upphört, har Kongl. Maj:t den 12 Oktober 1889 förordnat, att kyrkoherdebeställningen i Stoby och Norra Sandby församlingars pastorat hädanefter skall tillsättas i den för regala gäll stadgade ordning.

Den 29 November 1889 har Kongl. Maj:t medgifvit, att från presterskapets löneregleringsfond må från och med år 1890 årligen under fem år utgå ett belopp af 200 kronor till bestridande af kostnaderna för de resor, som kyrkoherden i Lima eller annan prest efter förordnande af Domkapitlet i Vesterås företager till Lima finnmark för att bland dess invånare hålla gudstjänst och utföra andra presterliga förrättningar.

Kongl. Maj:t har medgifvit inrättande af särskilda begravningsplatser för Göteborgs hospital och å Malmön inom Askums församling samt af enskild begravningsplats å egendomen Hög sjö inom Vestra Vingåkers församling.

Särskilda begravningsplatser.

Kongl. Maj:t har fastställt förslag till röstgrund vid prestval inom Falköping och Kungsbacka pastorat.

Röstgrund vid prestval.

Under år 1889 har Kongl. Maj:t fastställt ritningar till 12 nya kyrkor, till ändring och reparation af 15 samt till altare, orgelfasad, predikstol, läktare m. m. i 27 kyrkor.

Nya kyrkor m. m.

Öppna bref om tillstånd att genom kollekt och stambok öfver hela riket insamla bidrag till kyrkobyggnad hafva utfärdats för Grude, Örsjö, Hamneda och Hvalstads församlingar, hvarjemte Kongl. Maj:t medgifvit, att till understöd för uppförande af en skandinavisk kyrka i Hamburg må upptagas en kollekt i alla rikets kyrkor.

Främmande
trossamfund. På gjord underdånig ansökning har Kongl. Maj:t medgifvit rätt till offentlig religionsöfning under de villkor och bestämmelser, som i förordningen den 31 Oktober 1873 stadgas, för en metodist-episkopal-församling i Landskrona.

Universitetet
i Lund. Kongl. Maj:t har den 25 Januari 1889 förordnat, att adjunkturen i astronomi vid universitetet i Lund skall indragas, och att observatorsbefattningen i astronomi derstädes skall i behörig ordning tillsättas.

Under den 16 November 1889 har Kongl. Maj:t fastställt reglemente för universitetslektorer i tyska, franska och engelska språken vid nämnda universitet.

Karolinska
institutet. Kongl. Maj:t har den 18 Oktober 1889 förordnat rörande upptagande af *allmän helsovårdslära* såsom obligatoriskt läroämne i den medicinska undervisningen samt föreskrifvit, att medicine kandidater skola, för tillträde till licentiatexamen vid karolinska institutet, genomgå lärokurs i detta ämne.

Af Kongl. Maj:t hafva under den 22 November 1889 föreskrifter meddelats rörande den tjenstgöringsskyldighet, som bör åligga laboratorn i fysiologi vid Karolinska mediko-kirurgiska institutet.

Under den 12 Oktober 1889 har Kongl. Maj:t meddelat föreskrifter i fråga om sättet för anställande af de prof i undersökning och kontrollering af apotek, som böra af medicine studerande afläggas.

Högskola i
Göteborg. Kongl. Maj:t har den 5 April 1889 stadfäst statuter för en högskola i Göteborg.

Allmänna lä-
roverken. Vid rikets allmänna läroverk utgjorde antalet lärjungar vid början af 1889 års hösttermin 14,062.

Lärjungeantalet vid de pedagogier, som meddela undervisning utöfver folk-skolans ståndpunkt, utgjorde sistlidne hösttermin 355.

Under år 1889 hafva 766 lärjungar, deraf 27 qvinnor, aflagt godkänd mogenhetsexamen vid allmänna läroverk och privata läroanstalter med dimissionsrätt.

Statistisk redogörelse för statens allmänna läroverk för gossar läsåret 1884—1885 har blifvit upprättad och till trycket befördrad.

Den 31 Maj 1889 har Kongl. Maj:t låtit utfärda cirkulär angående fördelning af det utaf Riksdagen beviljade anslag för beredande åt lärare och lärarinnor vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet samt en- och tvåklassiga pedagogier af tillfällig löneförbättring under år 1890.

Profärskurser för praktisk utbildning af blifvande lärare hafva under år 1889 varit anordnade vid högre latinläroverken å Norrmalm och å Södermalm i Stockholm, högre realläroverket i nämnda stad samt högre allmänna läroverken i Upsala och Lund. För att börja genomgå dylik kurs under året hafva 55 lärarekandidater blifvit af chefen för Ecklesiastikdepartementet till nämnda läroverk hänvisade.

Af det anslag å 6,000 kronor, som på Kongl. Maj:ts framställning blifvit för år 1889 beviljadt till resestipendier för lärare i främmande lefvande språk vid de allmänna läroverken samt af besparade medel å föregående års anslag för samma ändamål, har Kongl. Maj:t tilldelat åtta sådane lärare understöd för resor i utlandet.

Kongl. Maj:t har den 16 November 1889 förordnat angående gemensam norm för undervisning i svensk rättskrifning vid åtskilliga läroanstalter.

Enligt meddeladt uppdrag har byråchefen för den inom Ecklesiastikdepartementet inrättade afdelning för ärenden rörande den högre undervisningen under år 1889 inspekterat högre allmänna läroverken i Gefle, Norrköping och Venersborg, lägre allmänna läroverken i Borås, Lidköping, Falköping, Varberg och å Östermalm i Stockholm, pedagogierna i Kungsbacka, Öregrund och Falkenberg samt tekniska elementarskolorna i Norrköping och Borås. Inspektion.

Vid tekniska högskolan utgjorde vid början af läsåret 1888—1889 lärjunge- antalet 236, deraf ordinarie elever i 1:sta årskursen 70, i 2:dra 53, i 3:dje 37, i 4:de 26, specialevlever 5 samt extra elever 45. Tekniska undervisningen.

Under läsåret 1888—1889 utgjorde elevernas antal vid Tekniska skolan i Stockholm: inom tekniska afton- och söndagsskolan 801, inom tekniska skolan för qvinliga lärjungar 309, inom den högre konstindustriella skolan 59 och inom byggnadsyrkesskolan 46. Vid de tekniska elementarskolorna i Norrköping, Malmö, Örebro och Borås uppgick elevernas sammanlagda antal samma år till 220. Vid tekniska söndags- och aftonskolan i Eskilstuna begagnades undervisningen af 160 lärjungar samt vid fackskolan för den finare smidesindustrien i samma stad af 13 lärjungar.

Kongl. Maj:t har den 15 Februari 1889 af de för ändamålet anslagna medel tilldelat understöd åt lägre tekniska yrkesskolor i följande städer, nemligen: Södertelje, Upsala, Nyköping, Jönköping, Karlskrona, Kristianstad, Malmö, Lund, Helsingborg, Landskrona, Venersborg, Borås, Karlstad, Arvika, Örebro, Vesterås,

Köping, Gefle, Hudiksvall, Söderhamn, Hernösand, Sundsvall och Visby äfvensom åt Kopparbergs tekniska aftonskola.

Folkskole-
läraresemina-
rierna.

Genom nådigt cirkulär den 31 Maj 1889 har Kongl. Maj:t, i enlighet med Riksdagens på nådig framställning fattade beslut, förordnat om löneförbättring för år 1890 åt lärare och lärarinnor vid folkskolelärareseminiarierna.

Elevernas antal utgjorde höstterminen 1889 vid rikets sju folkskolelärareseminarier 520 och fem folkskolelärarinneseminarier 387, eller tillsammans 907.

Afgångsexamen undergingo sistlidna års vårtermin 168 manliga och 132 qvinliga, eller tillsammans 300 elever.

Småskolelärarinneexamen aflades samma termin vid folkskolelärarinneseminiarierna af 74 elever, som genomgått första och andra årens lärokurser.

Vid seminariet i Mattisudden i Jockmocks församling för lappska småskolelärares och lärarinnors bildande voro höstterminen 1889 intagna 16 elever. Vid seminariet i Haparanda för finska småskolelärares och lärarinnors bildande voro samma termin intagna 18 elever.

Vid 17 af landsting underhållna småskolelärare- och lärarinneseminarier hafva under år 1889 tillsammans 408 elever undergått den genom nådiga kungörelsen den 5 Juni 1885 föreskrifna afgångspröfning.

Enahanda pröfning har med särskildt nådigt tillstånd blifvit anställd vid 5 af enskilde inrättade småskolelärareseminarier med tillsammans 158 elever.

Undervisning i slöjd har meddelats vid folkskolelärareseminiarierna i Lund, Karlstad och Hernösand och vid folkskolelärarinneseminiarierna i Stockholm och Kalmar. Härjemte har slöjdundervisning meddelats vid småskolelärare- och lärarinneseminiarierna i Jockmocks församling och i Haparanda.

Till stipendier åt elever vid folkskolelärare- och folkskolelärarinneseminiarierna hafva för höstterminen 1889 anvisats tillsammans 35,590 kronor, hvarjemte stipendiemedel till sammanräknadt belopp af 5,120 kronor beviljats åt seminariielever, som tala lappska eller finska språken.

Till samtliga statens seminarier har den genom Ecklesiastikdepartementets försorg anskaffade undervisningsmateriel blifvit kostnadsfritt utdelad.

Efter erhållet uppdrag har byråchefen för den inom Ecklesiastikdepartementet upprättade afdelning för ärenden angående folkundervisningen under sistlidet år verkställt inspektion af seminarierna i Stockholm, Upsala, Falun, Vexjö, Göteborg, Kalmar, Hernösand och Umeå.

Normalplan.

En i vissa delar omarbetad normalplan för undervisningen i folkskolor och småskolor har blifvit från trycket utgifven och till vederbörande utdelad.

Statistik.

Statistisk redogörelse för folkundervisningen i riket år 1884 har blifvit från trycket utgifven och utdelad till vederbörande.

Enligt de, jemlikt föreskriften i folkskolestadgan den 20 Januari 1882 § 68 och nådiga cirkuläret den 24 November samma år, af domkapitlen och öfverstyrelsen för Stockholms stads folkskolor insända uppgifter angående folkundervisningen funnos år 1888 i rikets 2,378 skoldistrikt 11 högre folkskolor samt

3,639 fasta och	806 flyttande, eller tillsammans	4,445 folkskolor,
658 » »	533 » » »	1,191 mindre folkskolor,
2,710 » »	1,806 » » »	4,516 småskolor,

Summa 7,007 fasta och 3,145 flyttande, eller tillsammans 10,152 skolor, eller med inräknande af de högre folkskolorna 10,163.

I de högre folkskolorna undervisade 12 lärare samt i

folkskolorna.....	4,355 lärare och	1,454 lärarinnor, tillsammans	5,809,
mindre folkskolorna	256 » »	938 » »	1,194,
småskolorna.....	417 » »	4,911 » »	5,328,

Summa 5,028 lärare och 7,303 lärarinnor, tillsammans 12,331, eller med inräknande af de högre folkskolornas lärare 12,343 förutom 360 lärare, hvaraf 8 vid de högre folkskolorna, och 407 lärarinnor, eller tillsammans 767, som undervisat endast i öfningsämnen eller handaslöjder.

Antalet barn af 7—14 års ålder utgjorde 757,709, hvaraf 384,610 gossar och 373,099 flickor. Bland dessa hade

under året undervisats.....	709,535,
» » ej åtnjutit undervisning	39,156,
hvarjemte uppgifter saknas om.....	9,018,
Summa	757,709.

Bland de under året undervisade barn af 7—14 års ålder undervisades i

sina egna distrikts fasta folkskolor	312,098,
» » » flyttande folkskolor	68,983,
» » » fasta mindre folkskolor.....	26,601,
» » » flyttande mindre folkskolor.....	28,977,
» » » fasta småskolor	109,535,
» » » flyttande småskolor	83,908,
folkskolor, mindre folkskolor och småskolor utom sina egna distrikt.....	13,443, 643,545,
högre folkskolor	207,
allmänna läroverk och specialskolor.....	12,151,
enskilda skolor	17,027,
hemmen	36,605,
Summa	709,535.

Bland de barn af 7—14 års ålder, som under året ej åtnjutit undervisning, uteblefvo

efter inhemtande af de i § 48 af folkskolestadgan föreskrifna insigter..	6,033'
» godkänd afgangspröfning jemlikt § 47 af folkskolestadgan	16,998,
till följd af sjukdom eller naturfel	3,820,
af annan anledning	12,305,
	<u>Summa 39,156.</u>

Med inräknande af dem, som voro öfver eller under den ofvan angifna skolåldern af 7—14 år, undervisades i högre folkskolor 258 samt i folkskolor, mindre folkskolor och småskolor 684,954.

Utgifterna för högre folkskolor, folkskolor, mindre folkskolor och småskolor utgjorde under år 1888 enligt ofvannämnda insända uppgifter:

	Kronor.
till lärares och lärarinnors aflöning	8,504,181,35,
» skollokaler och inventarier	1,651,811,71,
» undervisningsmateriel	216,294,85,
» öfriga behof	1,608,196,18,
	<u>Summa 11,980,484,09.</u>

Lönetillskott. Lönetillskott af allmänna medel hafva under år 1888 för aflöning af lärare och lärarinnor vid folkskolor och småskolor utgått med tillsammans 3,687,565 kronor 52 öre.

Fortsättnings-skolor. Understöd har för år 1888 utgått till lärares aflöning vid 762 fortsättnings-skolor med tillsammans 47,150 kronor.

Undervisning i slöjd. Understöd har för år 1888 utgått till 1,167 skolor, i hvilka meddelats undervisning i slöjd för gossar, med tillsammans 86,723 kronor 24 öre.

Högre folkskolor. Understöd till 11 högre folkskolor har för år 1888 utgått med tillsammans 13,200 kronor.

Folkhögskolor. På derom af vederbörande styrelser gjorda ansökningar har Kongl. Maj:t för år 1889 beviljat understöd åt 25 folkhögskolor med tillsammans 55,995 kronor. Enligt styrelsernas berättelser hafva under nämnda år i dessa skolor undervisats 649 manliga och 223 qvinliga, eller tillsammans 872 lärjungar.

Till understöd åt mindre bemedlade lärjungar vid folkhögskolor har Kongl. Maj:t för år 1889 anvisat 14,790 kronor.

Kongl. Maj:t har genom nådigt cirkulär den 31 Maj 1889, i öfverensstämmelse med Riksdagens beslut, förordnat om understöd för år 1890 åt såväl manliga som qvinliga mindre bemedlade lärjungar vid folkhögskolor.

Af de till Lappmarks ecklesiastikverk anslagna medel hafva under nästlidna år aflönats 5 skolmästare och 15 kateketer, samt dels 70 lappska barn njutit underhåll och beklädnad, dels bidrag lemnats till underhåll af lappska barn.

Lappmarks
ecklesiastik-
verk.

Till befrämjande af folkundervisningen bland de i rikets nordligare trakter bosatta finnar hafva för år 1889 beviljats understöd för höjande af folkskolelärares löner till och öfver minimum samt till höjande af lärarens löner vid mindre folkskolor; hvarjemte särskildt understöd anvisats för inredning af en ny folkskola i Öfver-Torneå och tre nya folkskolor i Gellivare församling.

Folkundervis-
ningen bland
finnar i rikets
nordligare
trakter.

Att till nedsatt pris hållas folkskolorna till handa hafva jemte förut tillgänglig undervisningsmateriel följande läromedel blifvit anskaffade, nemligen: vägghkarta öfver Småland och Öland, taflor för åskådningsundervisning och materiel för undervisning i teckning.

Undervis-
ningsmateriel.

Åt finska skolor hafva undervisningsmateriel och läroböcker dels kostnadsfritt utdelats, dels till nedsatt pris hållits till handa;

och har Lindströms bibliska historia utgifvits i ny upplaga på svenska och finska språken.

Kongl. Maj:t har för år 1889 af dertill anvisade medel beviljat understöd åt 47 äldre behöfvande folkskolelärare med tillsammans 9,975 kronor.

Understöd åt
äldre folk-
skolelärare.

Vid allmänna institutet för döfstumma å Manilla voro under sistlidna läsår intagna 92 manliga och 41 qvinliga, tillsammans 133 elever. Af dessa voro 94 frielever, 25 betalande hel och 14 nedsatt afgift.

Läroanstalter
för döfstumma
och blinda.

Vid institutets seminarium för döfstumlärares bildande voro under samma läsår intagna 1 manlig och 4 qvinliga, eller tillsammans 5 elever, af hvilka 4 vid läsårets slut undergingo afgangsexamen.

Vid institutet för blinda å Tomtebodå, i Solna församling, voro under sistlidna läsår intagna 35 manliga och 27 qvinliga, tillsammans 62 elever. Af dessa voro 36 frielever och 26 betalande.

Under sistlidna år har 1 lärareelev vid institutet njutit undervisning.

Vid institutets tryckeri har under sistlidna år tryckning af blindskrifter fortgått dels institutets behof, dels för att tillhandahållas till nedsatt pris.

Vid blindskolan i Vexjö voro under sistlidna hösttermin intagna 33 barn och vid handverksskolan i Kristinehamn för äldre blinda hafva under samma termin 27 personer njutit undervisning och 26 af dem erhållit del af det till inackorderingshjelp åt medellösa blinda beviljade anslag.

Vid läroanstalterna för öfveråriga döfstumma voro under sistlidna hösttermin intagna tillsammans 116 elever, nemligen vid läroanstalten i Vadstena 47, i Skara 38 och i Bollnäs församling i erkestiftet 31.

Vid vårdanstalten i Skara för blinda döfstumma barn hafva under år 1889 6 sådana barn varit intagna till undervisning och vård.

Kongl. Maj:t har den 6 December 1889 förordnat inspektör öfver döfstumskolorna och samma dag utfärdat nådig instruktion för inspektören.

Lifrust-
kammaren.

Kongl. Maj:t har den 8 November 1889 meddelat bestämmelser i fråga om öfverflyttning af vissa etnografiska föremål från nationalmuseum och lifrustkammaren till naturhistoriska riksmuseet.

Vetenskapliga
resor m. m.

Genom understöd af anslaget till resestipendier samt läroböckers och lärda verks utgifvande har Kongl. Maj:t fortfarande beredt förtjente vetenskapsidkare tillfälle dels till forskningsresor, dels till offentliggörande af lärda arbeten.

Understöd åt
vittre för-
fattare.

Kongl. Maj:t har af det till understöd åt vittre författare beviljade anslag tilldelat särskilda belopp åt dels äldre vitterhetsidkare, dels yngre personer, som genom sina arbeten ådagalagt framstående anlag för vitterhet.

Antiqvariska
forsknings-
resor.

Antiqvariska forskningsresor hafva under år 1889 genom Vitterhets-, historie- och antiqvitetsakademiens försorg blifvit företagna i åtskilliga delar af riket.

Föreläsnings-
kurser för ar-
betsklassen.

Sedan Riksdagen ställt till Kongl. Maj:ts förfogande ett extra anslag för år 1890 af 20,000 kronor att användas till understöd åt sådana anstalter eller föreningar, som anordna föreläsningskurser för arbetsklassen, har Kongl. Maj:t af nämnda anslag tilldelat åtskilliga sådana anstalter understöd.

Fattigvården.

På grund af förordningen den 15 Februari 1855 angående ersättning för understöd, som af fattigvårdssambällen i ett af de förenade rikena Sverige och Norge lemnas behöfvande personer från det andra riket, har under år 1889 likvid för år 1887 emellan de båda statskassorna blifvit uppgjord.

Af anslaget till sådan fattigvård, som bör af staten bekostas, hafva den 1 Februari 1889 särskilda belopp blifvit ställda till disposition af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Jemtlands, Vesterbottens och Norrbottens län, att användas till understöd åt fattiga bland lappallmogen.

Uppfostrings-
anstalter för
sinnesslöa
barn.

Kongl. Maj:t har den 1 November 1889 af anslaget till uppfostringsanstalter för sinnesslöa barn tilldelat 15 sådana anstalter understöd med tillhopa 30,700 kronor; och hafva samtliga dessa anstalter blifvit under år 1889 inspekterade.

Kongl. Maj:t har meddelat bestämmelser i fråga om tillämpning af helso- Helsövärdens.
vårdsstadgans föreskrifter rörande stad: å Sollefteå municipaldistrikt, å Nyfors
samhälle invid Eskilstuna, å visst område inom Väsby socken (vid Höganäs)
och å visst område af Norbergs by inom Norbergs socken.

Asylen vid Lunds hospital: paviljongen VII har blifvit förd under tak, alla Hospitalsvä-
varmapparater i denna och de öfriga paviljongerna hafva blifvit inmurade sendet.
samt inredningen i de sistnämnda till största delen utförd; stängslet kring
promenadgårdarne är till en del uppsatt och planeringsarbetena å byggnads-
tomten nästan fullbordade; vatten- och aflöpsledningsarbetena äro påbörjade.

Nyköpings hospital: den nya paviljongen, afsedd för lugna patienter, har
under året fullbordats, hvadan densamma nu kan för sitt ändamål upplåtas;
promenadgårdarne hafva blifvit planerade och försedda med stängsel; nytt
verkstadshus har blifvit uppfördt samt portvaktstugan reparerad och delvis
ombygd.

Hospitalet vid Piteå: åtgärder hafva blifvit vidtagna för de föreslagna jord-
områdenas inköp och arbetsritningar till byggnaderna äro under utförande.

Kongl. Maj:t har medgifvit rättighet till tjänstårsberäkning, lika med den Medicinal-
civile läkare i statens tjänst åtnjuta: för en distriktsläkare vid Lilla Edet i väsendet.
Fuxerna socken, för en andre stadsläkare i Skara, för en distriktsläkare vid
Tidaholm, för en andre distriktsläkare vid Trollhättan, för en distriktsläkare i
närheten af Föllinge kyrka, för en biträdande läkare vid gymnastiskt-ortope-
diska institutet, för en läkare vid Sofiahemmet i Stockholm, för de hos Medi-
cinalstyrelsen såsom amanuenser anställde legitimerade läkare, till ett antal
af högst 4 på en gång, samt för en amanuens vid Serafimerlasarettets klinik
för ögonsjukdomar.

Kongl. Maj:t har förordnat, att tre nya, personligt privilegierade apotek
skola inrättas, nemligen ett å öfre Norrmalm i Stockholm, ett vid Töreboda
och ett i Sundsvall, samt att filialapoteket vid Höganäs skall förändras till
sjelfständigt apotek.

Den 22 November 1889 har Kongl. Maj:t fastställt bestämmelser angående
styrelsen och förvaltningen af »Jerfsö sjukhus för spetelske».

Vid 1889 års början uppgick barnmorskornas antal i hela riket till 2,490.

Under loppet af år 1889 hafva 94 elever blifvit vid rikets tre läroanstalter
för barnmorskor examinerade i den allmänna förlossningskonsten och förklarats
berättigade att utöfva barnmorskeyrket. Af dessa hafva utgått från Stockholms
läroanstalt 57, från Göteborgs 27 och från Lunds 10. Af examinerade barn-
morskor hafva i Stockholm 61 och i Göteborg 24, hvilka efter erhållen under-
visning ådagalagt goda insigter och färdighet jemväl i den instrumentala förloss-

ningskonsten, förklarats berättigade att under vissa villkor utöfva äfven denna del af förlossningskonsten.

Enligt en af Medicinalstyrelsen år 1889 till Kongl. Maj:t afgifven berättelse angående skyddskoppym্পningen i riket, utgjorde antalet af dem, som under år 1888 med framgång vaccinerats, 113,177. För nitisk utöfning af skyddskoppym্পningen hafva, enligt Kongl. Maj:ts beslut den 31 December 1889, 244 vaccinatörer erhållit belöning. Af dessa hafva 12 bekommit medaljer i silfver att å bröstet bäras, 88 vaccinationsinstrument och de öfriga penningar.

Veterinär-
undervis-
ningen.

Enligt en af veterinärinstitutet i Stockholm under år 1889 afgifven berättelse för år 1888 hafva under sistberörda år 120 personer vid institutet åtnjutit undervisning, hvaraf 91 såsom veterinärelever och 29 såsom hofslagarelärningar. Under samma år hafva af veterinäreleverna utexaminerats 17 och 1 afgått till annat yrke, så att vid årets slut återstodo 73. Af hofslagarelärningarne aflade under året 9 civile och 9 militäre hofslagareexamen.

Enligt en af veterinärinrättningen i Skara under år 1889 afgifven berättelse rörande nämnda inrättnings verksamhet och förvaltning under år 1888 hafva under sistberörda år derstädes undervisats 13 veterinärelever, af hvilka 6 utexaminerats såsom privatveterinärer. Af by- och sockensmeder hafva 8 erhållit praktisk undervisning i hofbeslagskonsten.

Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen. Stockholms slott den 17 Januari 1890.

OSCAR.

AUG. ÖSTERGREN.